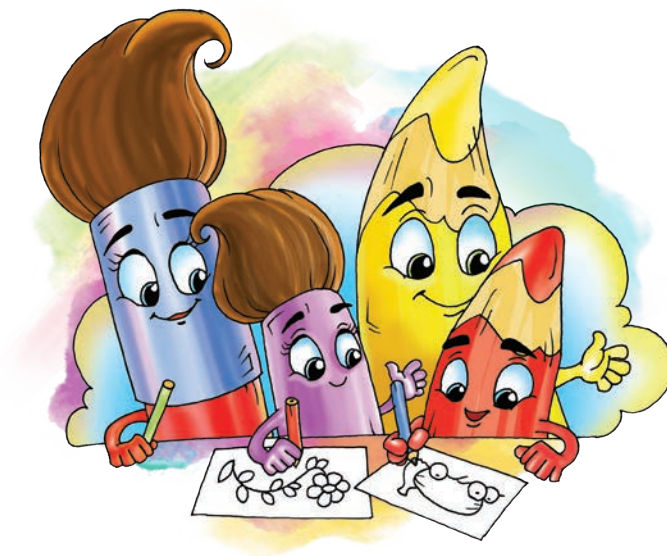

САНЪАТИ ТАСВИРӢ 2

Китоби дарсӣ барои донишомӯзони синфи 2-юми
мактабҳои таълими миёнаи умумӣ

*Вазорати таълими халқи Республикаи Ўзбекистон
ба нашр тавсия намудааст*

Нашри нав

Тошканд – 2021

УУК 75(075.3)
КБК 85.1я72
С 29

Мураттибон:

Қудрат Мираҳмедов, Барно Юнусова, Нурмон Бердиев

Муҳаррири масъул:

Асқарали Сулаймонов

Муқарризон:

Рустам Худойберганов – профессори Донишқадаи миллии санъати тасвирӣ ва дизайни ба номи Камолиддин Беҳзод, рассоми халқии Ўзбекистон.

Зиёдулло Бобомуродов – мудири кафедраи санъати тасвирии Донишқадаи меъморий ва сохтмони Тошканд, дотсент.

Дилшод Ҳайтметов – мудири кафедраи кулолгарии бадеӣ ва ороиши ёдгориҳои меъморӣи Донишқадаи миллии рассомӣ ва дизайни ба номи Камолиддин Беҳзод.

Ноила Ваҳובהва – омӯзгори санъати тасвирӣ ва рассомии мактаби таълими миёнаи умумии рақами 32-юми ноҳияи Янгиҳаёти шаҳри Тошканд.

Мадина Абдумавлонова – омӯзгори санъати тасвирӣ ва рассомии мактаби таълими миёнаи умумии рақами 63-юми ноҳияи Юнусободи шаҳри Тошканд.

Аломатҳои шартӣ:

– меомӯзем!

– ҳамбасти дарс

– супориш

– вазифаи хонагӣ

– саволҳо

– ранг нақунед

*Аз ҳисоби маблағҳои Бунёди мақсадноки китоби
Республика чоп шудааст.*

*Макети оригиналӣ ва концепсияи дизайнӣ аз ҷониби
маркази таълими Республика коркард шудааст.*

ISBN 978-9943-7475-3-1

© Маркази таълими Республика, 2021

МУНДАРИҶА

Муқаддима 4

БОБИ 1. ГРАФИКА

Мавзӯи 1. Кашидани расми панда бо ранги сафед ва сиёҳ.....	6
Мавзӯи 2. Кашидани расми сангпушт.....	8
Мавзӯи 3. Кашидани расми гунҷишк.....	10
Мавзӯи 4. Кашидани нақши роҳшакл аз барғҳо	12
Мавзӯи 5. Кашидани расм дар мавзӯи «Гулҳои тирамоҳӣ»	14
Мавзӯи 6. Кашидани расм дар мавзӯи «Бихӣ ва нок»	16
Мавзӯи 7. Кашидани расм дар мавзӯи «Намуди дарахтони тирамоҳӣ»	18
Мавзӯи 8. Кори назоратии 1. Кашидани расм дар мавзӯи «Манзараи тирамоҳ»	20
Мавзӯи 9. Кашидани расм дар мавзӯи «Борон борида истодааст»	21

БОБИ 2. ҲАЙКАЛТАРОШӢ

Мавзӯи 10. Сохтани ҳайкалчаи «Ҳаштпochaҳои шодон»	26
Мавзӯи 11. Коркарди ҳайкалчаи «Ситораи баҳрӣ» бо усули релйефӣ	28
Мавзӯи 12. Сохтани ҳайкалчаи «Харчанг»	30
Мавзӯи 13. Сохтани ҳайкалчаи «Аспаки баҳрӣ»	32
Мавзӯи 14. Сохтани ҳайкалчаи «Моҳии тиллоӣ»	34
Мавзӯи 15. Кори назоратии 2. Коркарди тасвири «Салтанати зеробӣ» бо усули релйефӣ	36
Мавзӯи 16. Сохтани ҳайкалчаи «Делфин»	37

БОБИ 3. РАНГТАСВИР

Мавзӯи 17. Коркарди расм дар мавзӯи «Ман ба Ватанам хизмат мекунам»	42
Мавзӯи 18. «Мӯъҷизаи рангҳо»	44
Мавзӯи 19. Коркарди расми «Резаҳои барф»	46
Мавзӯи 20. Коркарди расм дар мавзӯи «Манзараи зимистон»	48
Мавзӯи 21. Коркарди расм дар мавзӯи «Нақшҳои зимистона»	50
Мавзӯи 22. Коркарди нақш дар асоси унсурҳои аз доирачагул ва барғҳо иборатбуда	52
Мавзӯи 23. Коркарди расм дар мавзӯи «Вақте ки зардолу гул мекунад»	54
Мавзӯи 24. Коркарди расм дар мавзӯи «Гулҳои баҳорӣ»	56
Мавзӯи 25. Кори назоратии 3. Коркарди расм дар мавзӯи «Табиати баҳори зебо»	58
Мавзӯи 26. Коркарди расм дар мавзӯи «Саёҳат ба олами гулҳо»	59

БОБИ 4. КОМПОЗИТСИЯ

Мавзӯи 27. Коркарди композитсия дар мавзӯи «Чароғҳои раҳнамо»	64
Мавзӯи 28. Коркарди композитсия дар мавзӯи «Дучархарон»	66
Мавзӯи 29. Коркарди композитсия дар мавзӯи «Мошин дар чорроҳа» ..	68
Мавзӯи 30. Коркарди композитсия дар мавзӯи «Мошини боркаш»	71
Мавзӯи 31. Коркарди композитсия дар мавзӯи «Парвози чархбол ва тайёраҳо»	72
Мавзӯи 32. Коркарди композитсия дар мавзӯи «Киштиҳои баҳрӣ»	74
Мавзӯи 33. Кори назоратии 4. Коркарди композитсия дар мавзӯи «Нақлиёт»	76
Мавзӯи 34. Коркарди композитсия дар мавзӯи «Саёҳати ман дар таътил»	77

МУҚАДДИМА

Донишомӯзони азиз! Шумо дар синфи 1-ум бо воситаи китоби дарсии «Санъати тасвирӣ» доир ба мавзӯҳои «Графика», «Ҳайкалтарошӣ», «Наққошӣ» ва «Композитсия» маълумоти ибтидоӣ гирифтаед. Дар бораи коркарди тасвир, ранг кардани шаклҳо ва сохтани шакли ҳайвонот аз гил ва пластилин ба малакаҳои амалӣ соҳиб шудед.

Дар синфи 2-юм низ дар баробари омӯхтани мавзӯҳои шавқовар доир ба коркарди расм ва ҳайкал малакаҳои наву заруриро аз худ хоҳед кард.

БОБИ 1

ГРАФИКА

Графика – як намуди санъати тасвирист.
Дар графика тасвир асосан сиёҳу сафед ва
ранга коркард мешавад.

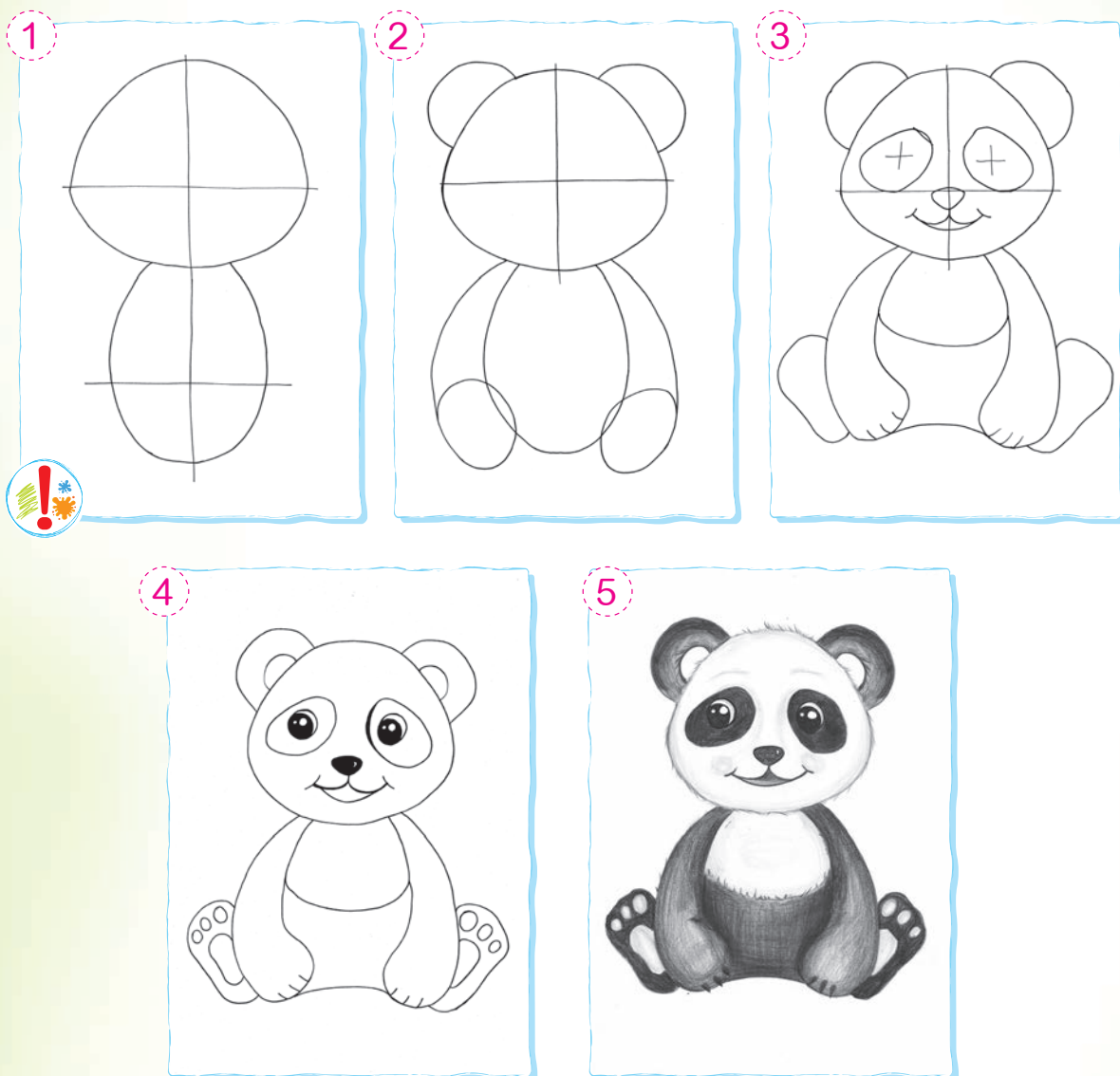

Мавзӯи 1**КАШИДАНИ РАСМИ ПАНДА
БО РАНГИ САФЕД ВА СИЁҲ**

Панда дар Чин зиндагӣ мекунад. Қади он то 1,2-1,5 метр ва вазнаш дар атрофи 17-160 кг мебошад. Он аз бамбук ва растаниҳо ғизо мегирад.

Тасвири пандаро дар асоси пайдарпайӣ кашед

Тасвири пандаро ба дафтари машқ дар асоси пайдарпайӣ кашед.

1. Панда дар кучо зиндагӣ мекунад?
2. Барои кашидани тасвири панда аз кадом шакли геометрӣ истифода мебарем?

Пандаро бо усули графика кашида, ба охир расонед.

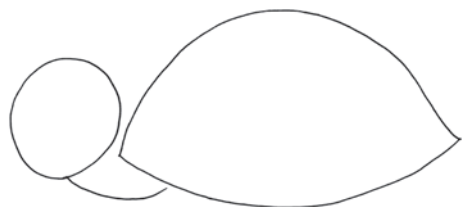
Мавзӯи 2**КАШИДАНИ РАСМИ САНГПУШТ**

Сангпуштҳо дар хушкӣ ва об зиндагӣ мекунанд. Ранги пӯсти онҳо ба ҷойи зист ва тавлиди онҳо вобаста аст. Он бо рангҳои сабз, қаҳваранг ё ки зарддоғдори ноҳамвор ҳам шуданаш мумкин.

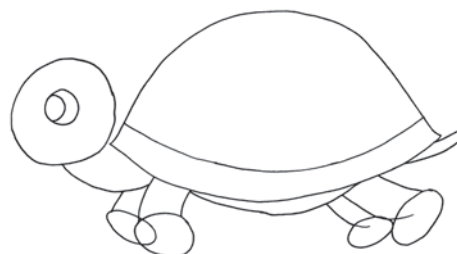

Марҳилаҳои кашидани тасвири сангпушт

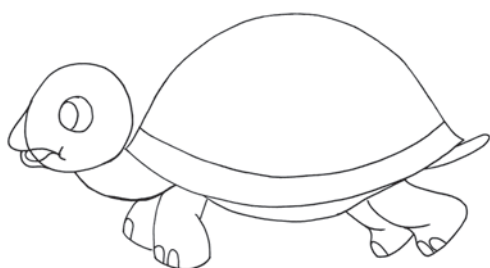
1

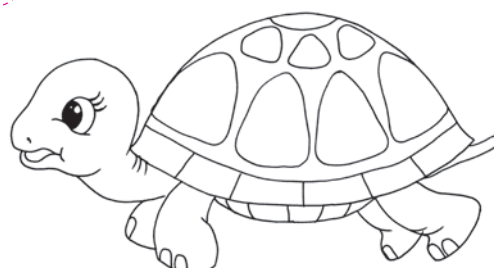
2

3

4

5

Тасвири сангпуштро дар асоси пайдарпай ба дафтари машқ кашед.

1. Дар бораи сангпушт маълумоти шавқовар пайдо кунед.
2. Сурати сангпушт аз кадом шаклҳо ташкил меёбад?

Расми сангпуштро бо усули графика кашида, ба охир расонед.

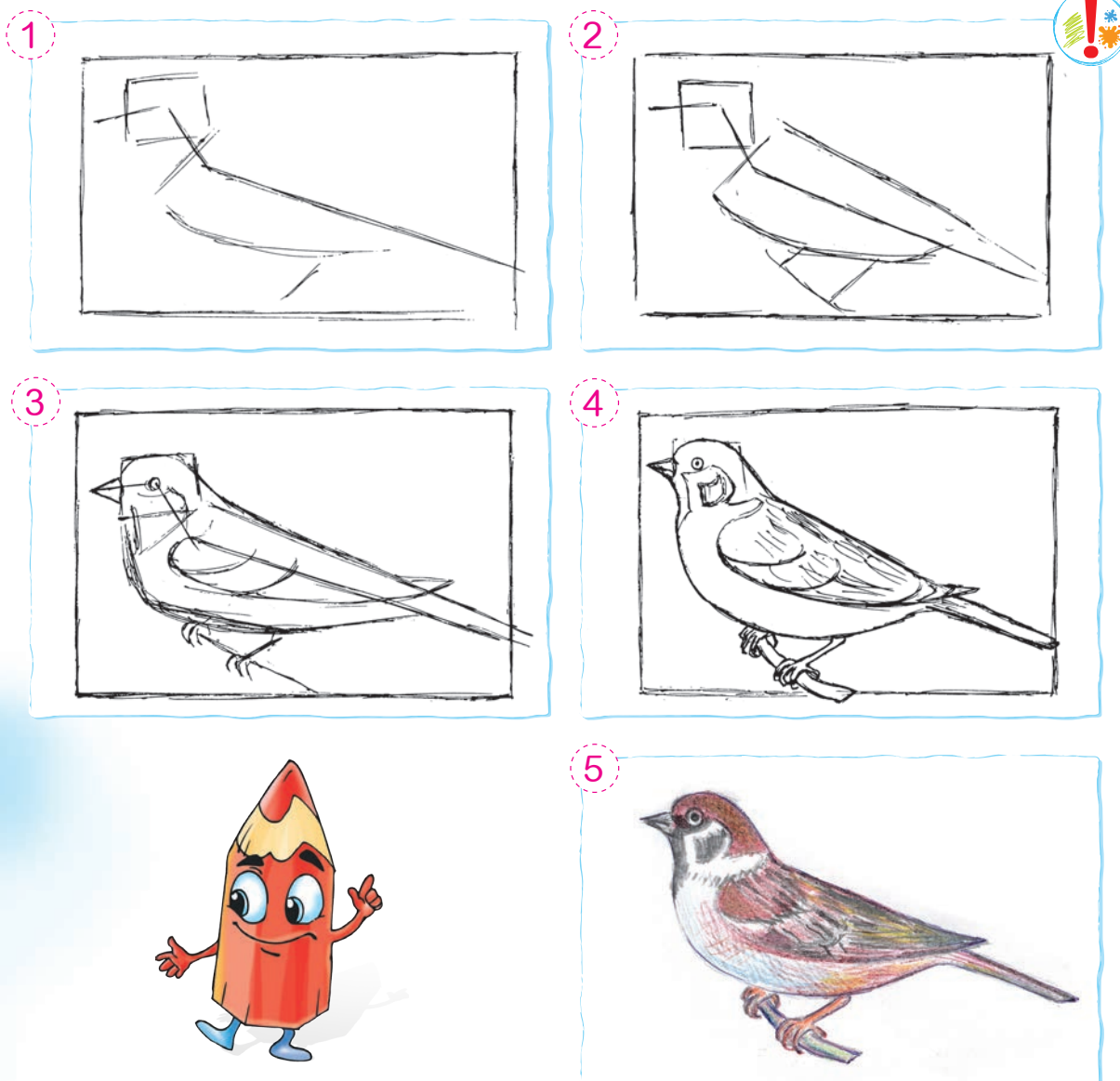

Мавзӯи 3**КАШИДАНИ РАСМИ ГУНЧИШК**

Гунчишк – паррандаи хурдакак мебошад. Вазни он қариб 35 грамм аст. Дарозиаи дар атрофи 16 см мебошад. Ғизои асосии гунчишкҳо ҳашарот ба ҳисоб меравад.

Пайдарпай коркарди тасвири гунчишк

Тасвири гунчишкро дар асоси пайдарпай ба дафтари машқ кашед.

Тасвири гунчишк аз кадом шаклҳо иборат аст?

Кашидани расми гунчишки дар шохи дарахт бударо бо истифода аз асбобҳои корӣ ба охир расонед.

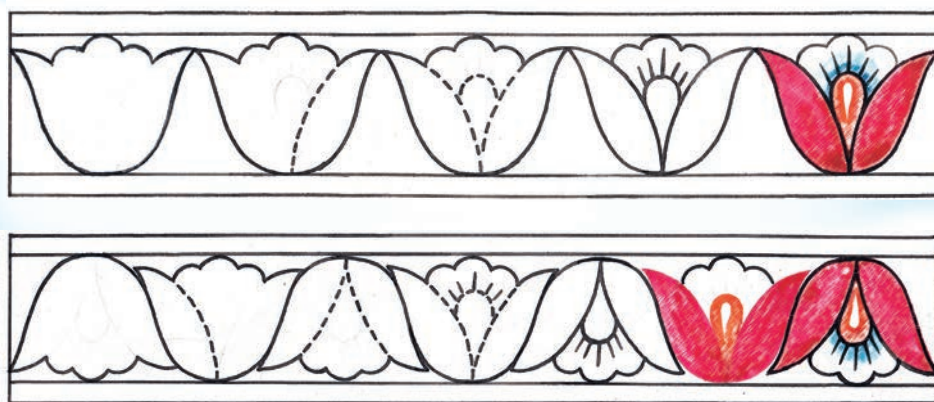

Мавзӯи 4

КАШИДАНИ НАҚШИ РОҲШАКЛ АЗ БАРГҲО

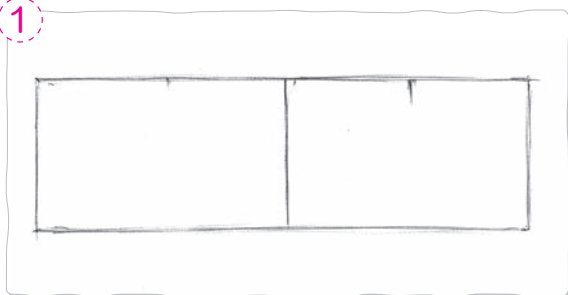

Наққошӣ – як намуди қадимаи санъати амалӣ аст. Он яке аз намудҳои ҷолибтарин ва нафистарин санъати ороишии халқҳои тоҷику ўзбек мебошад. Нақш маънои «гул» ва «оройш»-ро мефаҳмонад. Он ба асарҳои санъати амалӣ зебӣ мебахшад. Нақши роҳшакл дар асоси унсурҳои гуногун ва хатҳои ёрирасон барои дар дохили роҳ ҷойгир шуданашон фарқ карда меистанд. Ҳангоми кашидани нақш унсури ритм ва такрорёбии рангҳо фаҳмида мешавад.

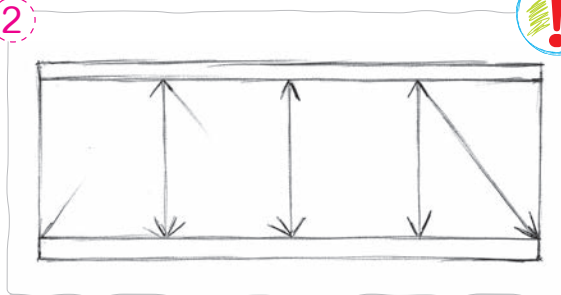

Марҳилаҳои кашидани нақши мавҷнок аз баргҳо

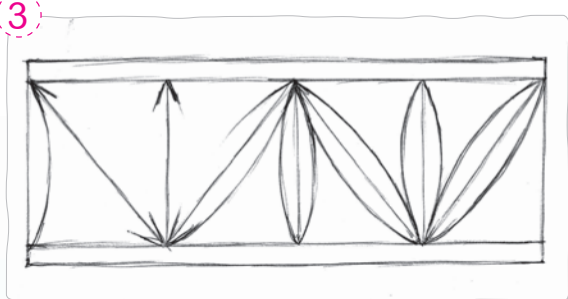
1

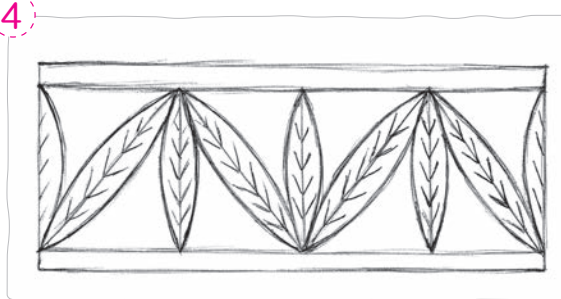
2

3

4

5

Тасвири нақши роҳшаклро дар асоси пайдарпай ба дафтари машқ кашед.

1. Тасвири нақши роҳшаклро мушоҳида ва таҳлил кунед.
2. Нақши роҳшакл чӣ тавр кашида мешавад?
3. Нақши роҳшакл аз кадом унсурҳо сохта шудааст?

Аз баргҳо нақши роҳшакл созед.

Мавзӯи 5

КАШИДАНИ РАСМ ДАР МАВЗҶИ «ГУЛҶОИ ТИРАМОҶИ»

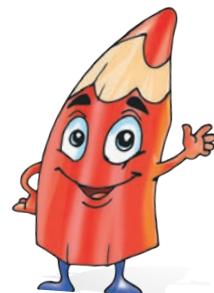
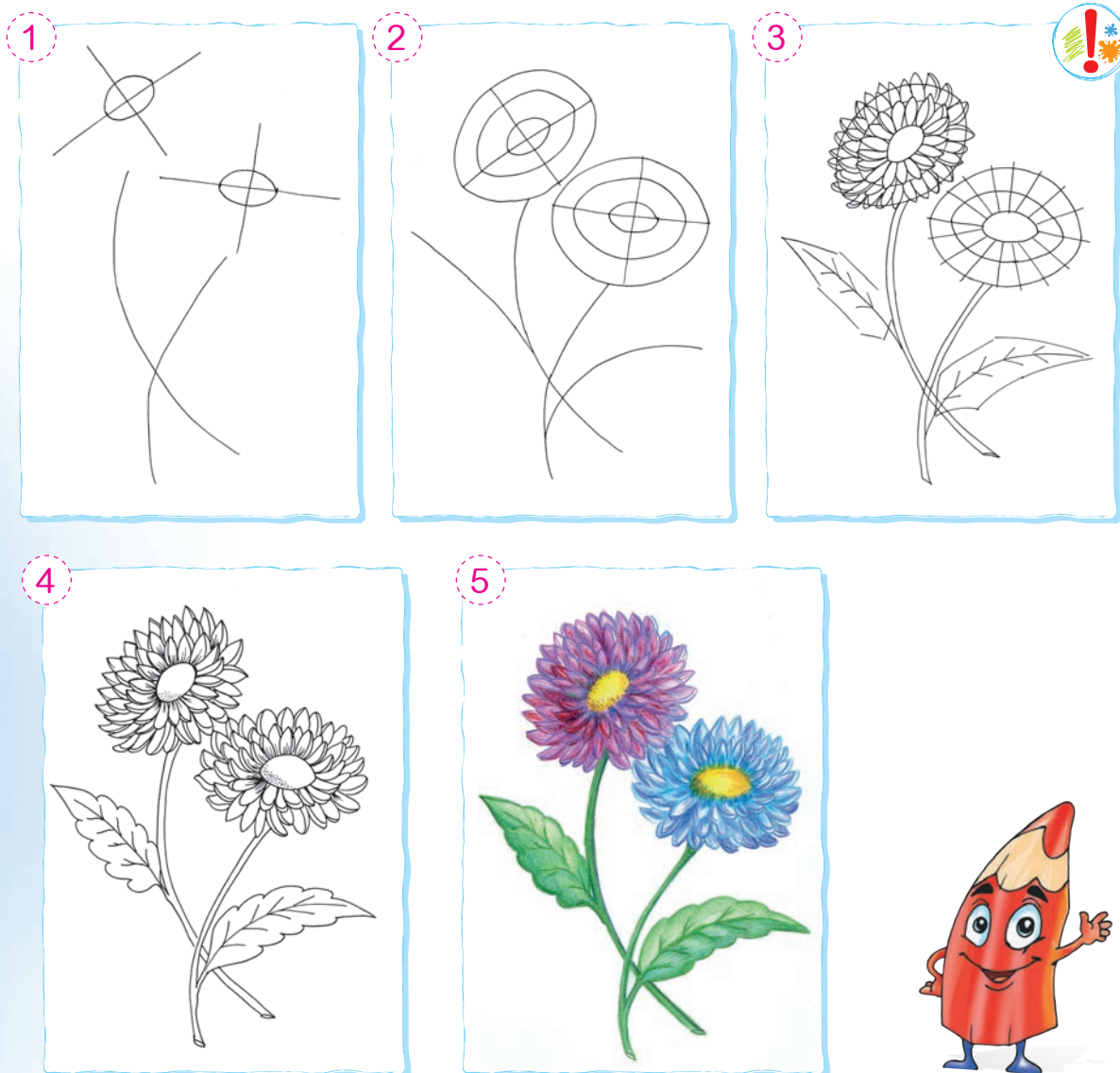
Дар табиат навъҳои зиёди гулҳо мавҷуданд.
Ба гулҳои тирамоҳӣ астра, хризантема ва ғайраҳо
дохил мешаванд.

Ин ҷолиб аст

Дар ҷаҳон андозаи гули хурдтарин ба 1 милли-
метр ва гули калонтарин бошад, ба 91 сантиметр
баробар аст.

Марҳилаҳои кашидани гули астра

Тасвири гули астраро ба дафтари машқ кашед.

1. Гулҳо, баргҳо ва навдаҳои астра бо кадом ранг тасвир шудаанд?
2. Кадом навъи гулҳои тирамоҳиро медонед?

Расми «Гулҳои тирамоҳӣ» -ро ба охир расонед.

Мавзӯи 6

КАШИДАНИ РАСМ ДАР МАВЗҶИ
«БИҶИ ВА НОК»

Калимаи **натюрморт** маънои «табиати бечон»-ро мефаҳмонад. Дар натюрморт шаклҳои ашё, меваҳо ва гулҳо тасвир карда мешаванд.

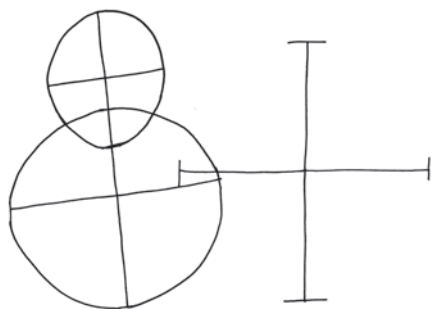

Дилором Мамедова 28-уми январи соли 1974 дар шаҳри Тошканд таваллуд шудааст. Соли 1998 Донишқадаи театр ва рассомии шаҳри Тошкандро хатм намуздааст. Аз соли 1998 инҷониб аъзои академияи Бадеии Ўзбекистон мебошад.

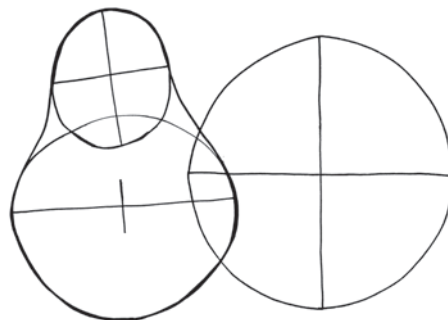
Вай дар солҳои 2009-2016 дар Чин, ИМА, Имороти Муттаҳидаи Араб ва Таиланд якчанд намоишномаҳои байналмилалӣ ташкил кардааст. Асарҳои рассоми боистеъдод дар музейи давлатии санъати Ўзбекистон ва дар музейи «Никор»-и Маскав, инчунин дар коллексияҳои хусусии хориҷӣ нигоҳ дошта мешаванд.

Марҳилаҳои кашидани натюрморти «Биҳӣ ва нок»

1

2

3

4

5

Натюрморти «Биҳӣ ва нок»-ро ба дафтари машқ кашед.

1. Фарқи шакли биҳӣ ва нокро гӯед.
2. Тасвири биҳӣ ва нок дар кадом рангҳо дода шудааст?
3. Натюрморти аз меваҳо ташкил ёфтaro таҳлил кунед.

Натюрмортро ба охир расонед.

Мавзӯи 7

КАШИДАНИ РАСМ ДАР МАВЗҶИ «НАМУДИ ДАРАХТОНИ ТИРАМОҶИ»

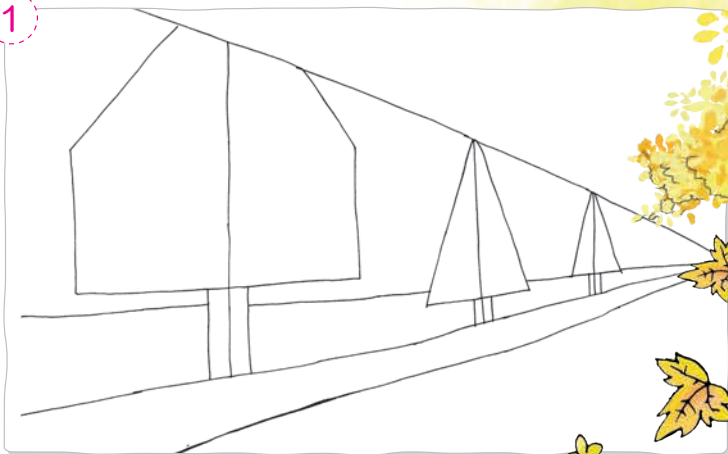
Дар тирамоҳ баргҳои дарахтон зард гашта, тамоми атрофро бо рангҳои нарм мепӯшонанд. Дар баробари паст шудани ҳарорати ҳаво ва кам шудани рӯшноӣ баргҳо ранги сабзи худро гум карда, ба зард табдил мешаванд.

Ҳангоми кашидани расми дарахтони наздик ва пайдарпайи сафороста ба қоидаҳои перспектива риоя кардан лозим аст.

Дар ин, андозаи дарахти дар наздикамон буда ба тарафи як нуқта кам шуда рафтан мегирад.

Марҳилаҳои кашидани расми «Намуди дарахтони тирамоҳӣ»

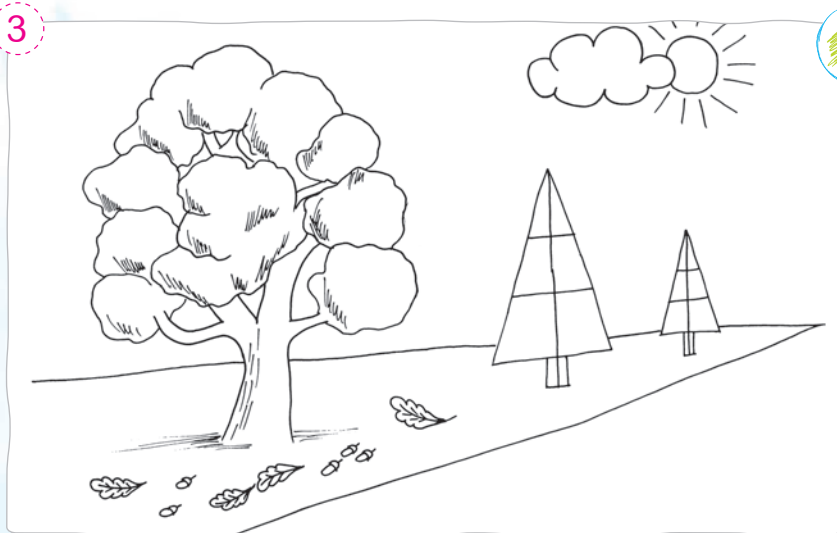
1

2

3

4

Намуди дарахтони тирамоҳиро ба дафтари машқ кашед.

1. Навъи дарахтони тӯс ва арча аз ҳамдигар чӣ фарқ доранд?
2. Фарқи байни дарахтони тирамоҳӣ ва тобистонаро гӯед.
3. Дарахтон дар тирамоҳ ба кадом намуд мешаванд?

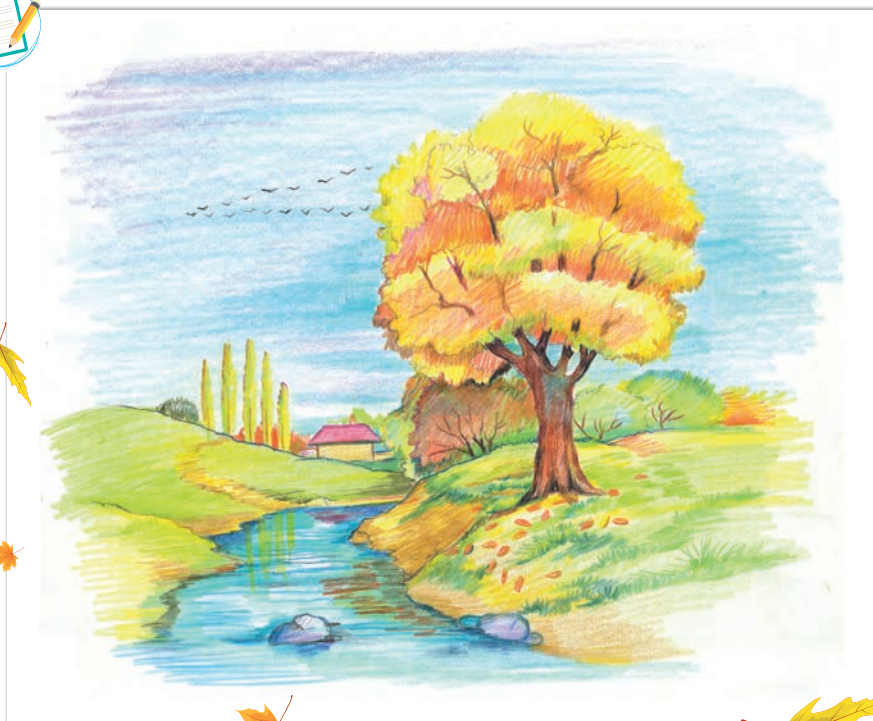

Тасвири «Намуди дарахтони тирамоҳӣ»-ро ба охир расонед.

Мавзӯи 8. Кори назоратии 1.

КАШИДАНИ РАСМ ДАР МАВЗҶИ «МАНЗАРАИ ТИРАМОҲ»

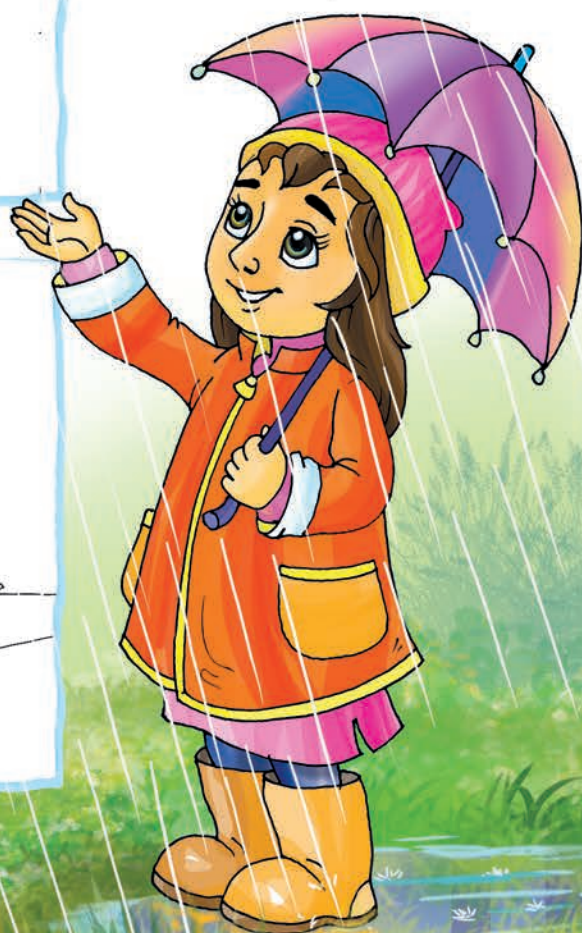
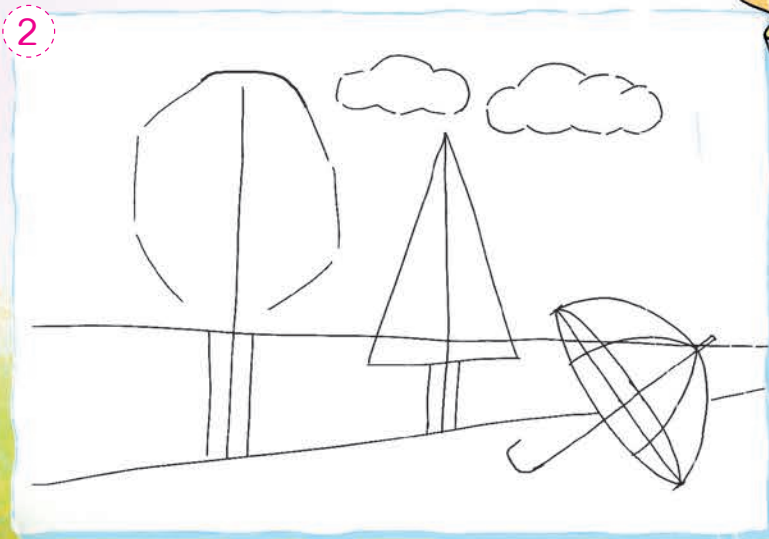
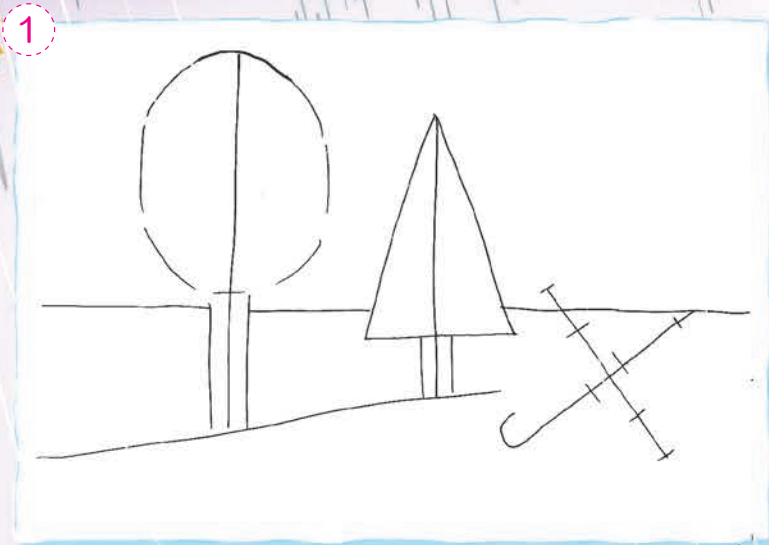
Мавзӯи 9

КАШИДАНИ РАСМ ДАР МАВЗҶИ
«БОРОН БОРИДА ИСТОДААСТ»

Дар фасли тирамоҳ рӯзҳои абрнок ва боронӣ бисёр мешаванд. Оё боридаи боронро мушоҳида кардаед? Оё дар кӯлмакҳо акси дарахтон, одамон ва дигар чизҳоро дидаед?

**Марҳилаҳои кашидани тасвири
«Борон борида истодааст»**

3

4

Тасвири «Борон борида истодааст» -ро ба дафтари машқ кашед.

Намуди дарахтони чинор ва арча аз ҳамдигар чӣ фарқ доранд?

Тасвири «Борон борида истодааст»-ро ба охир расонед.

БОБИ 2

ҲАЙКАЛТАРОШӢ

Ҳайкалтарошӣ – як намуди санъати тасвирист. Дар ин, тасвирҳо ба намуди му-
даввар (доирашакл) ва релйефӣ (барҷаста)
тайёр карда мешаванд.

Ҳайкали мунаввар – асари ҳайкал-
тарошиест, ки аз ҳамаи тарафҳои он
дидан мумкин аст.

Ҳайкали релйефӣ – тасвирест, ки
дар сатҳи ҳамвор барҷаста кор карда
мешавад.

Ҳайкалтарошӣ аз дигар намудҳои санъати
тасвирӣ бо се андоза буданаш фарқ мекунад.

Мавзӯи 10

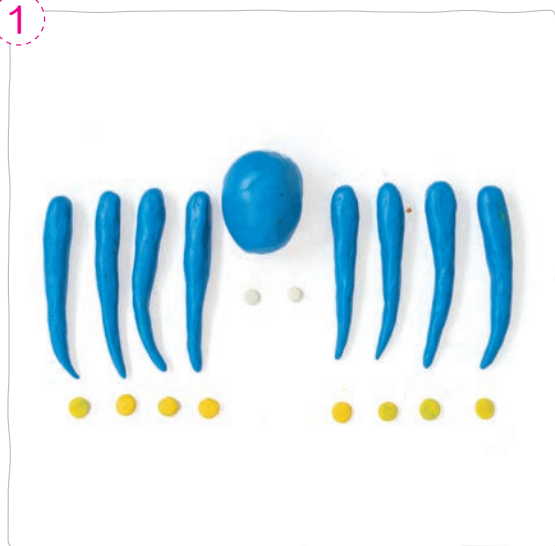
СОХТАНИ ҲАЙКАЛЧАИ
«ҲАШТПОЧАҲОИ ШОДОН»

Ҳаштпо чонвари зериоби буда, он 3 дил ва 8 пой дорад. Он дар сатҳи 100 метр чуқурӣ зиндагӣ мекунад ва хусусияти тағйир додани ранги худро дорад. Ҳангоми тарсиданаш рангаш сафед ва ҳангоми ҳашмгин шудан рангаш сурх мешавад.

Марҳилаҳои коркарди ҳайкали «Ҳаштпochaҳои шодон»

1

2

3

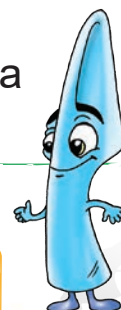
4

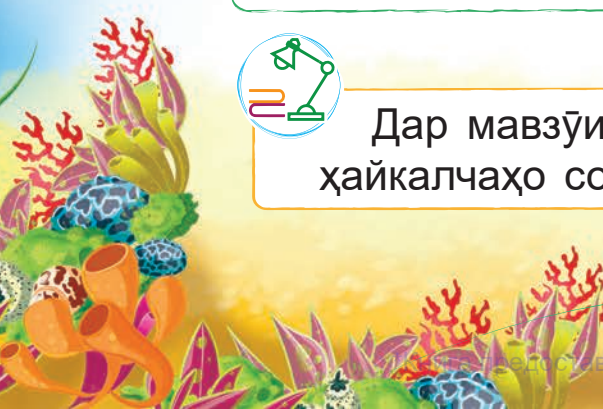
1. Шакли ҳаштпochaҳоро мушоҳида ва таҳлил кунед.
2. Фарқи байни ҳайкалтарошӣ, графика ва наққоширо гӯед.

Дар мавзӯи «Ҳаштпochaҳои шодон» ҳайкалчаҳо созед.

27

Мавзӯи 11

КОРКАРДИ ҲАЙКАЛЧАИ «СИТОРАИ
БАҲРӢ» БО УСУЛИ РЕЛӢЕФӢ

Ситораи баҳрӣ – ҷонвари зерибӣ аст. Дарозии он 12-25 см буда, ранги баданаш сурх, зард, кабуд ва қаҳваранг мебошад. Даҳони он дар маркази шика- маш ҷойгир аст. Он панҷто дасти пурқувват дорад.

Марҳилаҳои коркарди ҳайкали «Ситораи баҳрӣ»

1

2

3

4

1. Ранги ситораи баҳриро гӯед.
2. Ситораи баҳрӣ дорои кадом рангҳо мебошад?

Ҳайкалчаи «Ситораи баҳрӣ»-ро созед.

Мавзӯи 12

СОХТАНИ ҲАЙКАЛЧАИ «ХАРЧАНГ»

Харчанг қонварест, ки дар об ва хушкӣ зиндагӣ мекунад. Тақрибан ҳафт ҳазор намуди он мавҷуд аст. Харчанг ба пеш, ба қафо ва ба паҳлӯ тез ҳаракат карда метавонад. Барои ғизогирии харчангҳо чангак-ҳояшон нақши муҳим доранд.

Марҳилаҳои коркарди ҳайкали «Харчанг»

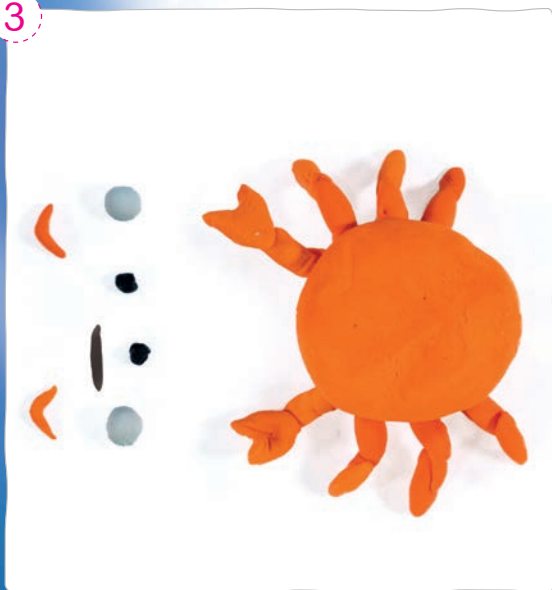
1

2

3

4

1. Харчангҳо дар кучо зиндагӣ мекунанд?
2. Чанд намуди харчанг мавҷуд аст?

Ҳайкалчаи «Харчанг»-ро созед.

Мавзӯи 13

СОХТАНИ ҲАЙКАЛЧАИ
«АСПАКИ БАҲРӢ»

Аспаки баҳрӣ – ҷонварест, ки дар об зиндагӣ мекунад. Сӯзанҳои дар баданаш буда барои ғимоя ва шикор қардан хизмат мекунанд. Ин ҷонвар ҳангоми ҳавфу ҳатарро ҳис қардан дар байни алафҳои баҳр пинҳон мешавад. Қадри аспаки баҳрӣ дар атрофи 30 сантиметр аст.

Марҳилаҳои коркарди ҳайкали «Аспаки баҳрӣ»

1

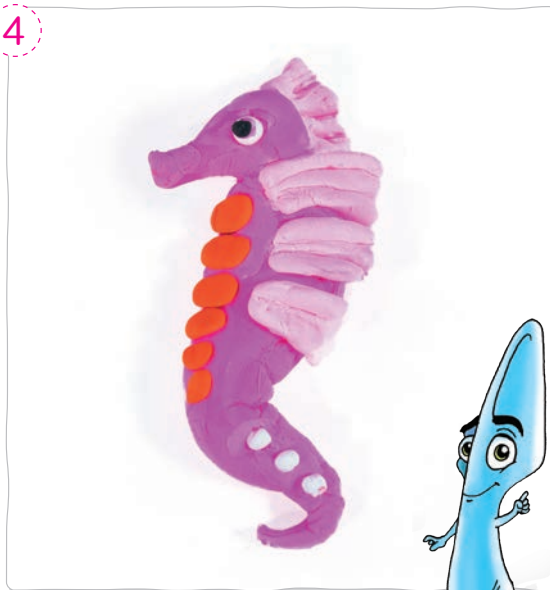
2

3

4

1. Аспаки баҳрӣ худро чӣ гуна ҳимоя мекунад?
2. Қади аспаки баҳрӣ ба чанд сантиметр баробар аст?
3. Тарафҳои ба худ хоси шакл ва ранги аспаки баҳриро мушоҳида ва таҳлил кунед.

Ҳайкалчаи «Аспаки баҳрӣ»-ро созед.

Мавзӯи 14

СОХТАНИ ҲАЙКАЛЧАИ
«МОҲИИ ТИЛЛОЙ»

Моҳии тиллоӣ – яке аз ҷонварҳои дар об зиндагикунанда ба шумор меравад. Чашмони он норанҷӣ (зарди баланд) ва баданаш бошад, бо рангҳои нуқратоб, зардчатоб, сурхчатоб ва сиёҳтоб зеб дода шудаанд.

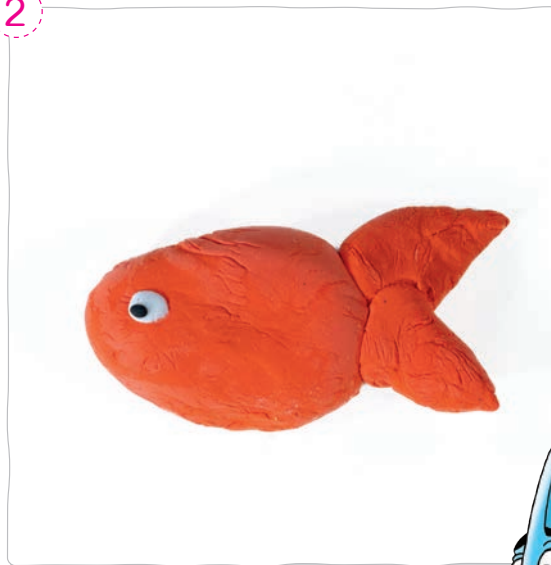

Марҳилаҳои коркарди ҳайкалчаи барҷастаи «Моҳии тиллоӣ»

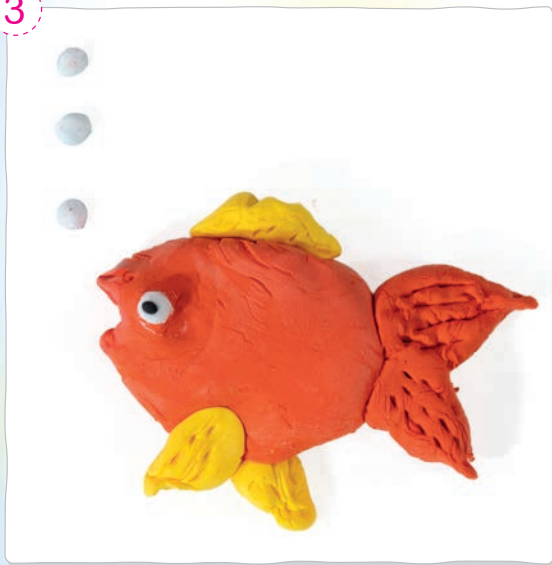
1

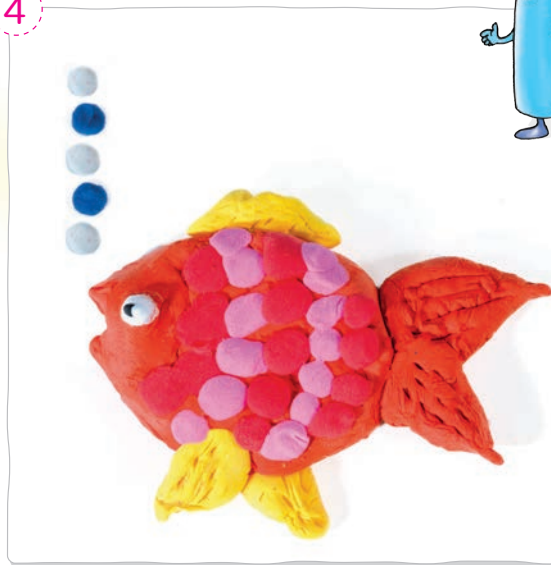
2

3

4

1. Чашми моҳии тиллоӣ чӣ гуна ранг дошта-
аст?
2. Дар бадани моҳии тиллоӣ кадом рангҳо
мавҷуданд?

Ҳайкалчаи «Моҳии тиллоӣ»-ро созед.

Мавзӯи 15. Кори назоратии 2.

КОРКАРДИ ТАСВИРИ «САЛТАНАТИ ЗЕРИОБЌ» БО УСУЛИ РЕЉИЕФЌ

Дар асоси намунаи додашуда аз лой (гил) ва
пластилин ҳайкалчаҳо созед.

Мавзӯи 16 **СОХТАНИ ҲАЙКАЛЧАИ «ДЕЛФИН»**

Делфинҳо дар уқёнусҳо гурӯҳ-гурӯҳ зиндагӣ мекунанд. Делфин ҷонвари ширхӯрест, ки баданаш ҳамвор, чандир ва гуногунранг аст. Он аз моҳӣ ғизо мегирад. Тақрибан 40 намуди делфинҳо мавҷуданд. Делфинҳо хеле боақл буда, ба онҳо ягон ҳаракатро омӯзонидан ҳам мумкин аст.

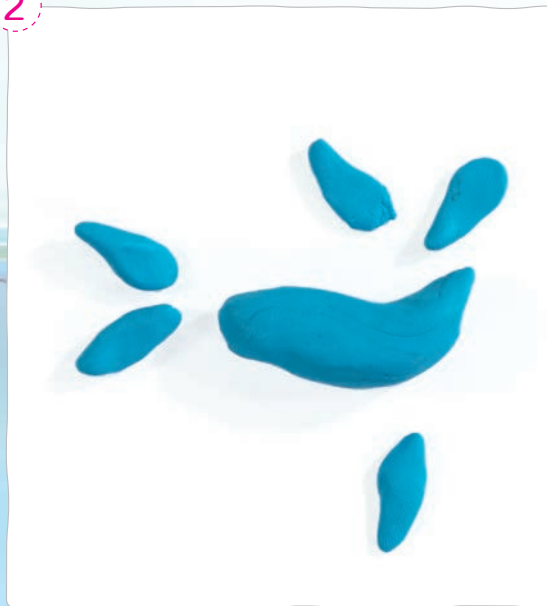

Марҳилаҳои сохтани ҳайкалчаи «Делфин»

1

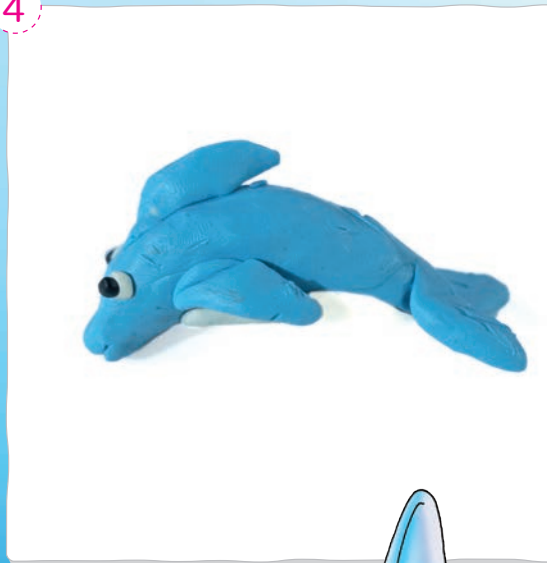
2

3

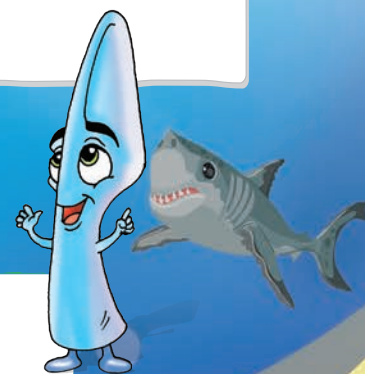
4

1. Чанд намуди делфинҳо мавҷуданд?
2. Делфин дар қуло зиндагӣ мекунад?

Ҳайкалчаи «Делфин»-ро созед.

БОБИ 3

РАНГТАСВИР

Рангтасвир бо рангҳои равшанин, акварел ва гуаш дар рӯйи коғаз, матоъ, картон, девор ва шиша барин ҷойҳои ҳамвор кор карда мешавад.

Дар асарҳои рангтасвир ранг нақши асосиро ишғол мекунад.

Намудҳои дастгоҳӣ, боҳашамат ва миниатюрии рангтасвир мавҷуд аст.

Мавзӯи 17

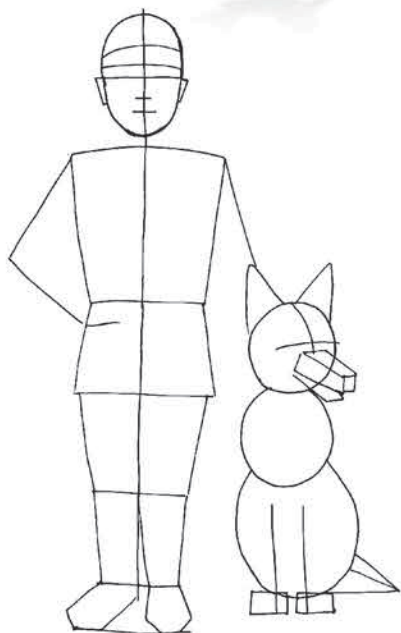
КОРКАРДИ РАСМ ДАР МАВЗҶИ «МАН БА ВАТАНАМ ХИЗМАТ МЕКУНАМ»

Оё шумо ба тарзи либос пӯшидани аскарон аҳамият додаед? Дуруст ёфтед, баъзан ба ранги дарахт, баъзан ба ранги биёбони регзор мувофиқ меояд. Чунки рангҳо низ барои ҳимоя кардан кӯмак мерасонанд.

Марҳилаҳои коркарди тасвири аскар ва сағи ӯ

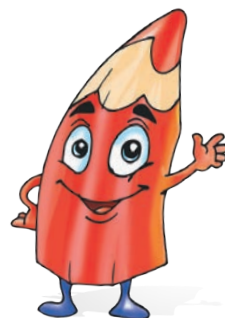
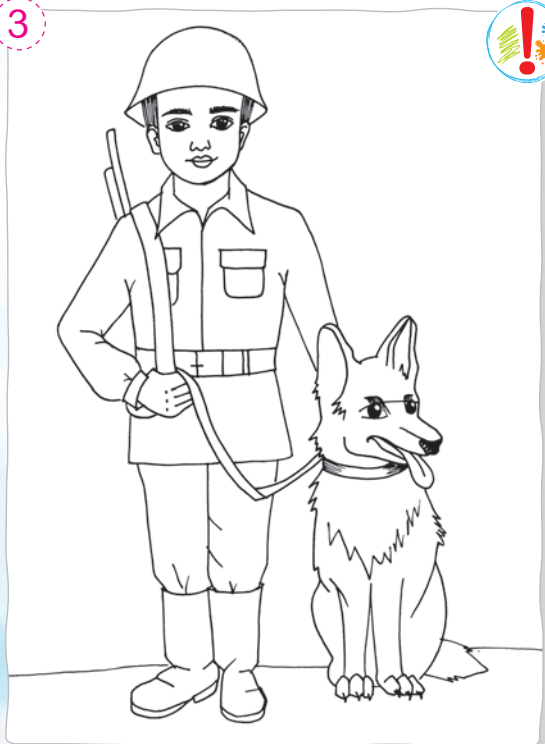
1

2

3

4

Тасвири аскар ва саги ўро ба дафтари машқ кашед.

1. Дар марҳилаи якуми тасвири аскар ва саги ўро кадом шаклҳои геометрии мебинед?
2. Сабаби ҳарранга будани либосҳои аскарон дар чист?

Тасвири аскар ва саги ўро ба охир расонед.

Мавзӯи 18

МЎЪЦИЗАИ РАНГҲО

Рангҳо ба намудҳои нарм, хунук, ахроматикӣ ва хроматикӣ ҷудо мешаванд.

Рангҳои хроматикӣ ҳамаи рангҳое, ки дар рӯяшон намуди ранга доранд.

Рангҳои ахроматикӣ рангҳои сафед, хокистарӣ ва сиёҳ буда, дар рӯяшон ранг надоранд.

Рангҳои нарм рангҳои офтоб ва оташро ифода карда, аз рангҳои сурх, зард ва норанҷӣ ташкил меёбанд.

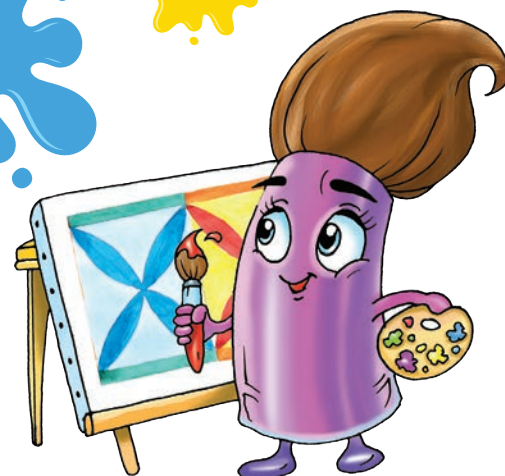
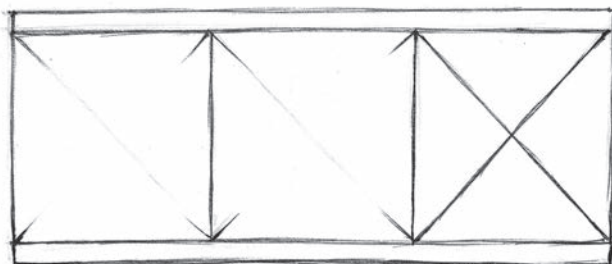

Рангҳои хунук рангҳои зангорӣ, кабуд ва бунафш буда, рангҳои об, ях ва сояро мефаҳмонад.

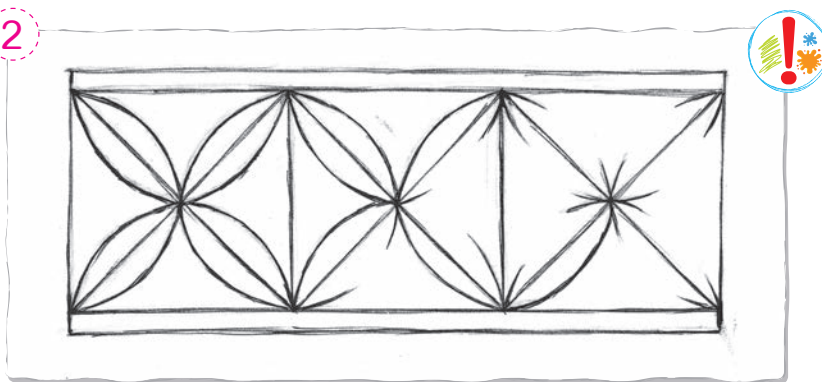

Марҳилаҳои кашидани нақш

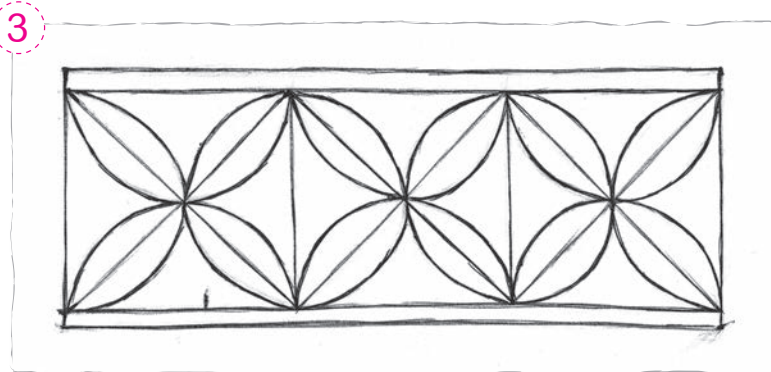
1

2

3

4

Нақшро дар асоси пайдарпайи кашида, бо рангҳои нарму хунук, ахроматикӣ ва хроматикӣ ба дафтари машқ ранг кунед.

1. Кадом рангҳо дорои рангҳои хроматикӣ мебошанд?
2. Номи рангҳои нармро гуед.

Нақши роҳшаклро ба охир расонед.

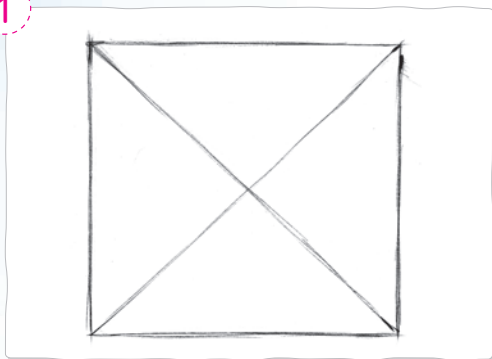
Мавзӯи 19**КОРКАРДИ РАСМИ
«РЕЗАҲОИ БАРФ»**

Аксбардори амрикой Уинстон Бентли бори аввал резаҳои барфро дар соли 1885 ба сурат гирифта буд. Вай тақрибан 2400 резаи барфро муқоиса намуда, онҳо ба ҳамдигар монанд набуданашонро муайян кардааст.

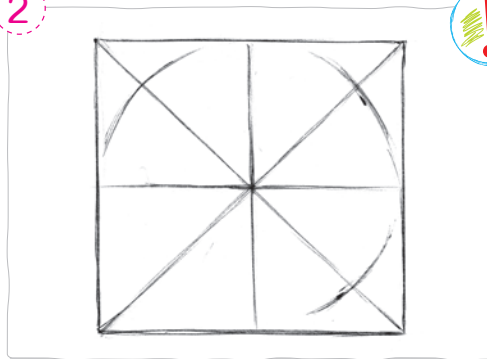

Марҳилаҳои кашидани резаи барф

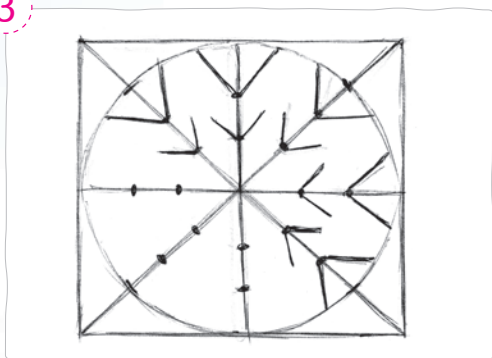
1

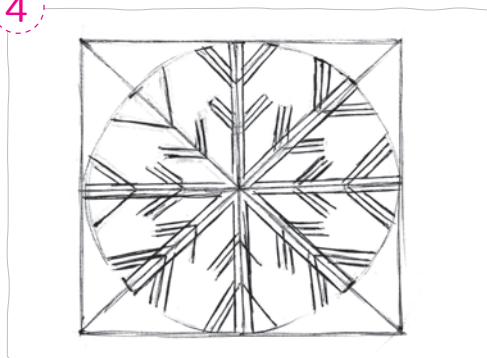
2

3

4

5

«Резаи барф»-ро дар асоси пайдарапай ба дафтари машқ кашед.

1. Оё «Резаҳои барф» ба ҳамдигар монандӣ доранд?
2. Тасвири резаи барфро кадом шаклҳои геометрӣ ташкил медиҳанд?

Тасвири резаи барфро ба охир расонед.

Мавзӯи 20

КОРКАРДИ РАСМ ДАР МАВЗӢИ «МАНЗАРАИ ЗИМИСТОН»

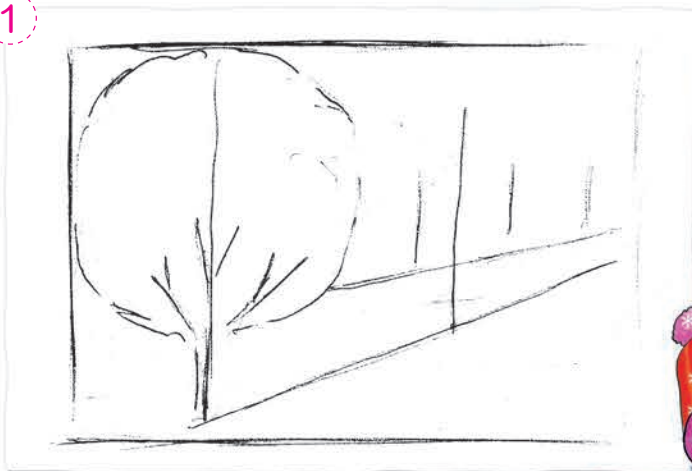
Дар зимистон гирду атроф бо барфи сафед пӯшонида мешавад. Ҳаво мусоффо гардида, аз ҷангу ғубор тоза мешавад.

Ҳангоми кашидани манзара ба қоидаҳои перспектива риоя намудан талаб карда мешавад.

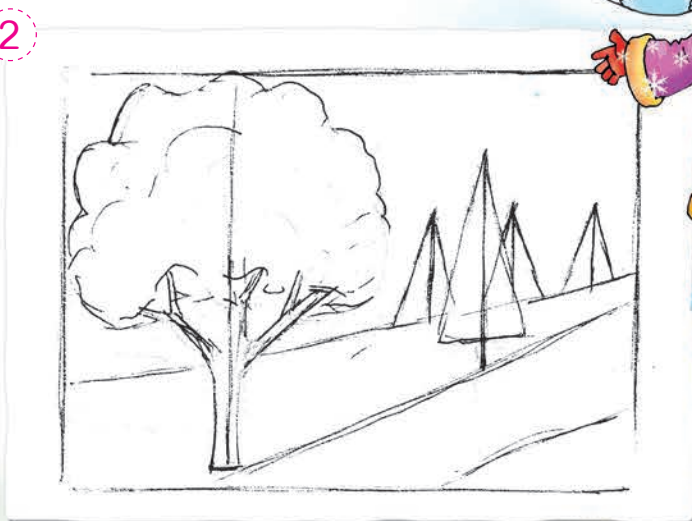
Масалан, мувофиқи қоидаҳои перспектива, ҳангоми дур шудани чизҳои ба мо наздик буда, андозаи онҳо низ хурдтар шуда, равшании ранги он тағйир меёбад.

Марҳилаҳои кашидани манзараи зимистон

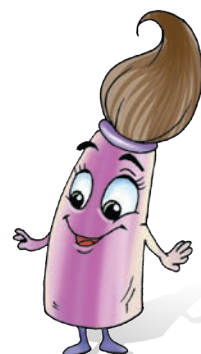
1

2

3

4

Расми «Манзараи зимистон»-ро ба дафтари машқ кашед.

1. Расмҳои доир ба манзараҳои зимистонро мушоҳида ва таҳлил кунед.
2. Ҳангоми дур шудани чизҳои ба мо наздик чӣ гуна тағйирот содир мешавад?

Тасвири «Манзараи зимистон» -ро ба охир расонед.

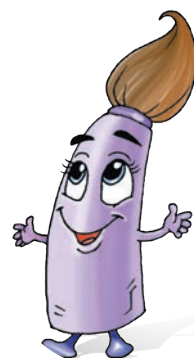
Мавзӯи 21**КОРКАРДИ РАСМ ДАР МАВЗӢИ
«НАҚШҲОИ ЗИМИСТОНА»**

Дар ин дарс мо коркарди тасвири ороишҳои зебо ва мўъҷизавиро, ки бо туфайли хунокии ҳавои саҳт дар оинаҳои тирезаҳо ҳосил мешаванд, меомўзем. Барои тасвири онҳо аз рангҳои хунук истифода мекунем. Ин ороишҳо ба унсурҳои нақш низ монандие доранд. Расмҳое, ки дар он ороишоти мўъҷизавии зимистон тасвир ёфтаанд, мушоҳида ва таҳлил кунед.

Ҳангоми коркарди тасвири «Нақшҳои зимистона» аз рангҳои хунук истифода баред.

Марҳилаҳои кашидани расми «Нақшҳои зимистона»

Расми «Нақшҳои зимистона» -ро ба дафтари машқ қор кунед.

1. Унсурҳои тасвири «Нақшҳои зимистона» дар кадом самт ҷойгиранд?
2. Оё унсурҳо ритм ҳосил мекунанд?

Расми «Нақшҳои зимистона» -ро ба охир расонед.

Мавзӯи 22

КОРКАРДИ НАҚШ ДАР АСОСИ УНСУРҲОИ АЗ ДОИРАЧАГУЛ ВА БАРГҲО ИБОРАТБУДА

Доирачагул – нақши шаклаш мисли бойчечак буда, он барги бисёр дорад.

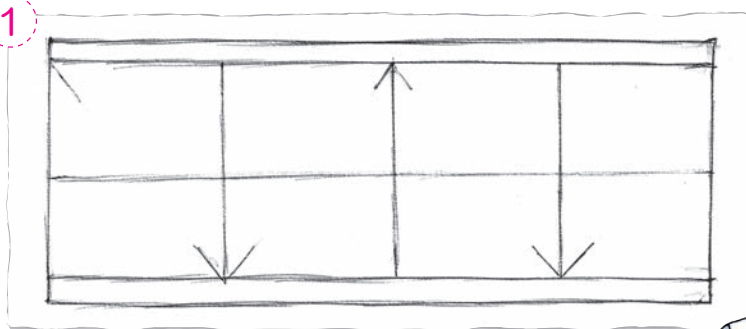
Ҳангоми кашидани нақш ба хатҳои ёрирасон ва ритм эътибор додан аҳамияти калон дорад.

Хатҳои ёрирасон ҳангоми кашидани нақш барои дуруст ҷойгир кардани унсурҳо кӯмак мерасонад.

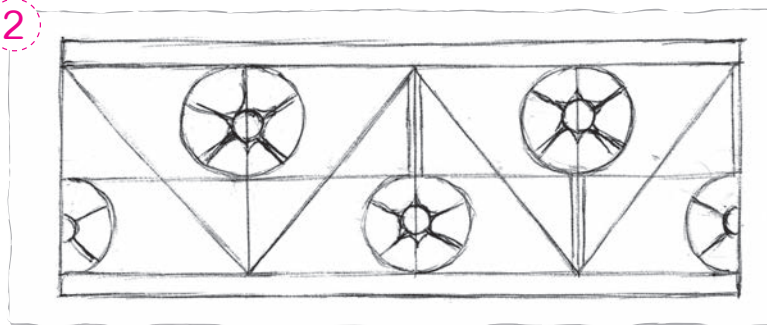
Ритм дар нақш дар асоси хатҳои ёрирасон такрорёбии унсурҳо ва рангҳо мебошад.

Марҳилаҳои кашидани нақши роҳшакл аз доирачагул ва баргҳо сохтасида

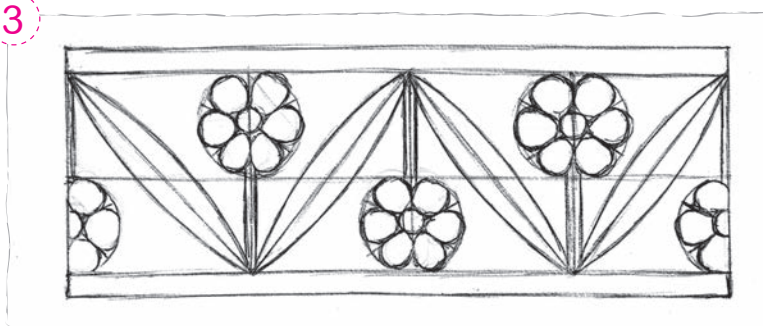
1

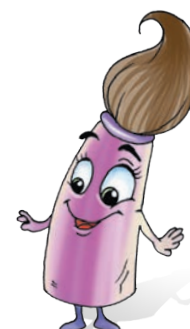
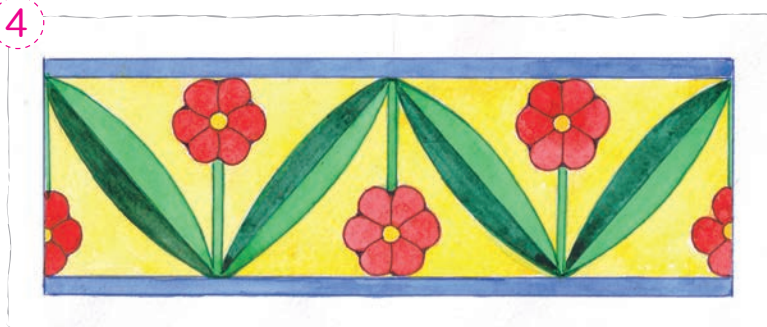
2

3

4

Нақши роҳшаклро ба дафтари машқ кашед.

1. Ҳангоми кашидани нақш ба чиҳо эътибор додан лозим?
2. Аҳамияти хатҳои ёрирасон дар чист?
3. Оё унсурҳо ритм ҳосил мекунад?

Нақши роҳшаклро ба охир расонед.

Мавзӯи 23**КОРКАРДИ РАСМ ДАР МАВЗҶИ
«ВАҚТЕ КИ ЗАРДОЛУ ГУЛ МЕКУНАД»**

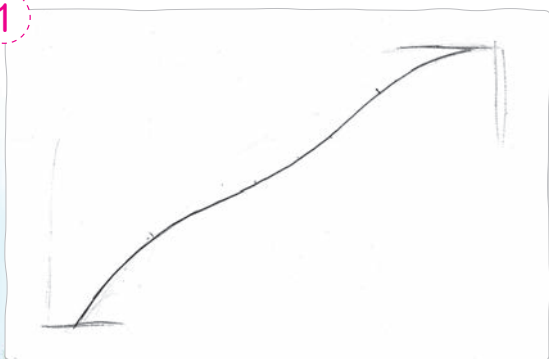
Ватани дарахти зардолу Осиёи Марказӣ буда, тақрибан 10 намуди он мавҷуд аст. Гули зардолу одатан аз панҷто гулбарг ташкил меёбад. Ранги гул гулобии кушод ва сафед, мевааш бошад, бо ранги сафед, зард ё сурх мешаванд.

Шохи зардолуи гулкардaro бо хатҳои ёрирасон дар асоси пайдарпайӣ кашед.

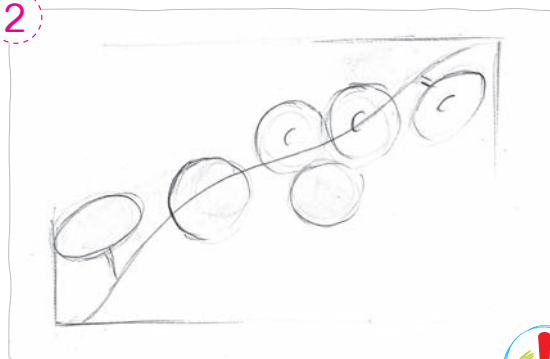

Марҳилаҳои кашидани тасвири шохи зардолуи гулкарда

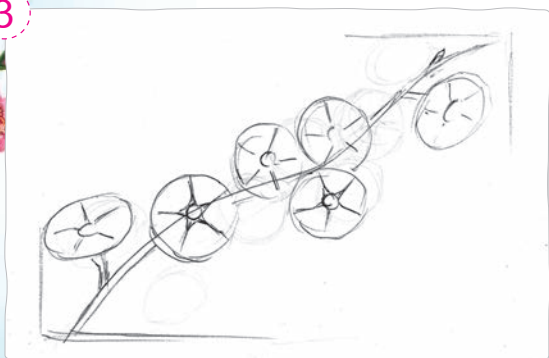
1

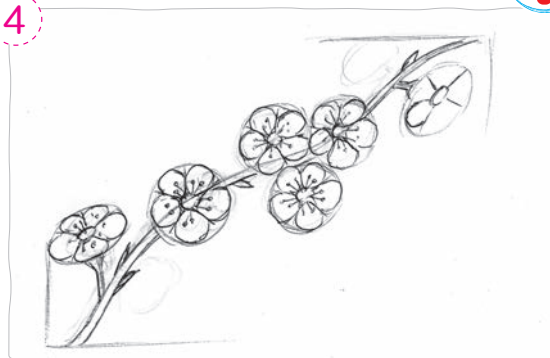
2

3

4

5

Тасвири дарахти зардолуи гулкардаро
ба дафтари машқ кашед.

1. Гулбаргҳои гули зардолу чӣ гуна ранг доранд?
2. Чанд намуди дарахти зардолу вучуд дорад?

Тасвири шохи зардолуи гулкардаро ба охир
расонед.

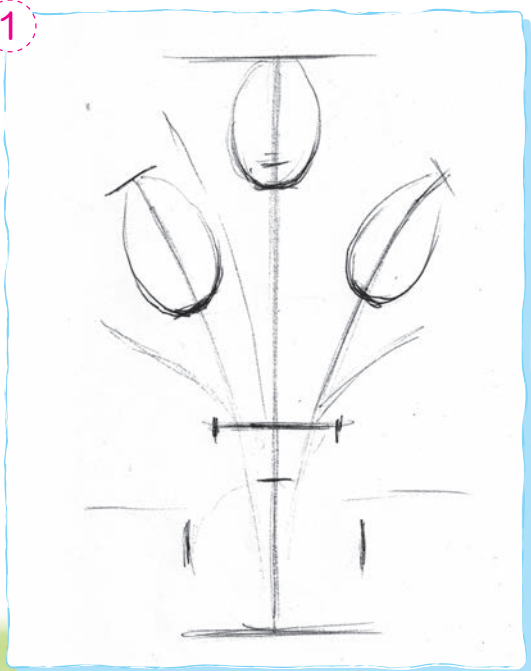

Мавзӯи 24**КОРКАРДИ РАСМ ДАР МАВЗҶИ
«ГУЛҶОИ БАҶОРИ»**

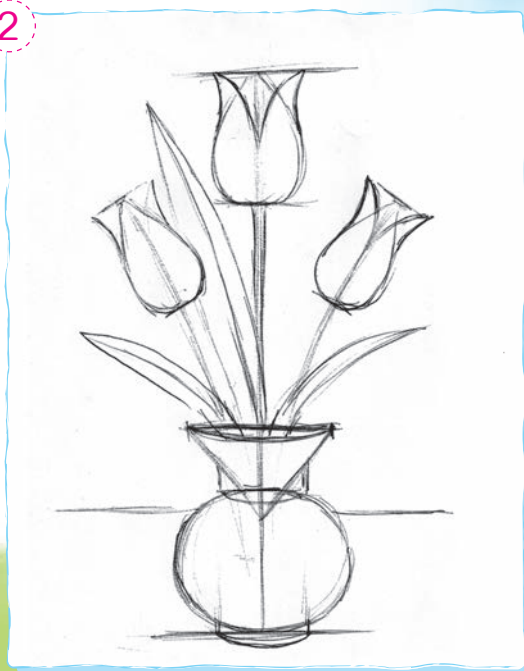
Яке аз гулҶои баҶори лола аст. Ин растании бисёрсолаи ба оилаи лолаҶо мансуббуда мебошад. Дар ҶаҶон тақрибан 1400 намуди лола ва дар Ўзбекистон бошад, тақрибан 60 намуди он мавҷуд аст. ЛолаҶо аз рӯйи намуд рангҶояшон сурх, сафед, зард, қаҶваранг ва бунафш мешаванд.

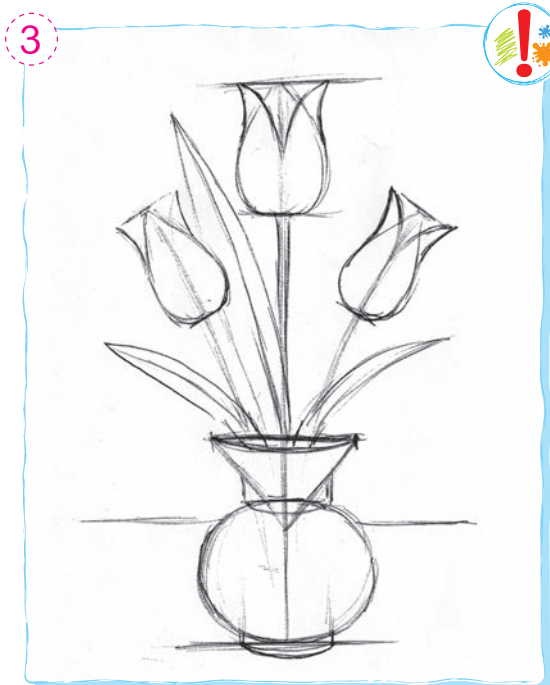
МарҶилаҶои кашидани тасвири лола

1

2

Натюрморти «Лолаҳо»-ро ба дафтари машқ кашед.

1. Дар ҷаҳон чанд намуди лола мавҷуд аст?
2. Дар марҳилаи аввали натюрморт чӣ корро иҷро мекунем?
3. Кадом намудҳои ранги лола вуҷуд доранд?

Натюрмортро ба охир расонед.

Мавзӯи 25. Кори назорати 3.

**КОРКАРДИ РАСМ ДАР МАВЗҶИ
«ТАБИАТИ БАҲОРИ ЗЕБО»**

Тасвири «Табиати баҳори зебо»-ро ба дафтари машқ кашед.

Мавзӯи 26**КОРКАРДИ РАСМ ДАР МАВЗӢИ
«САӢӢАТ БА ОЛАМИ ГУЛӢО»**

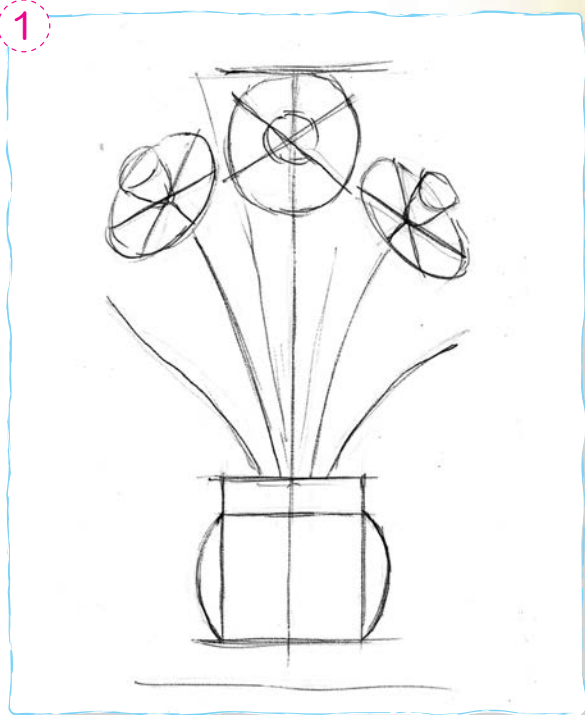
Наргис – ба оилаи гулӢо мансуб аст. Ранги гулӢои он одатан зард Ӣ сафед мешаванд. Тақрибан 30 намуди он вучуд дорад. Дар Ўзбекистон бошад, 2 намуди он мавҷуд аст.

Дар чоряки аввал шумо қоидаҳои кор бо натураро омӯхта будед ва акнун мо чизҳои омӯхтаатонро инкишоф дода, натюрморти наргисро мекашем.

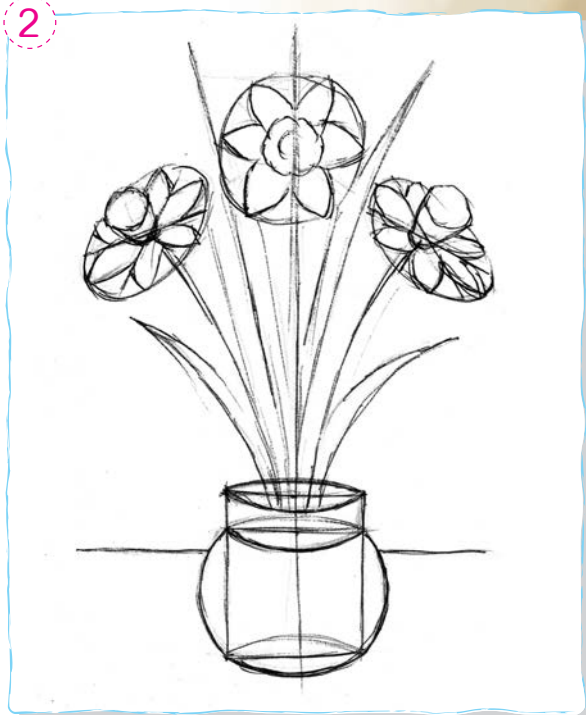

Марҳилаҳои кашидани натюрморт

1

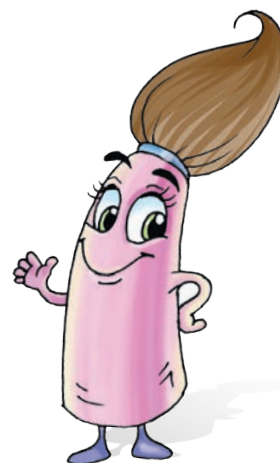
2

3

4

Натюрмортро ба дафтари машқ кашед.

1. Ранги гули наргис чӣ хел мешавад?
2. Дар марҳилаи дуҷуми натюрморт чӣ кор мекунем?

Натюрмортро ба охир расонед.

БОБИ 4 КОМПОЗИТСИЯ

Композитсия – ғоя ва хислати асари бадеиро мефаҳмонад.

Композитсия шаклҳои тасвиршударо байниҳам мувофиқ намуда, ба умумият табдил медиҳад ва мазмуни бадеӣ мебахшад.

Мавзӯи 27

КОРКАРДИ КОМПОЗИТСИЯ ДАР МАВЗӢИ «ЧАРОҒАКИ РАҲНАМО»

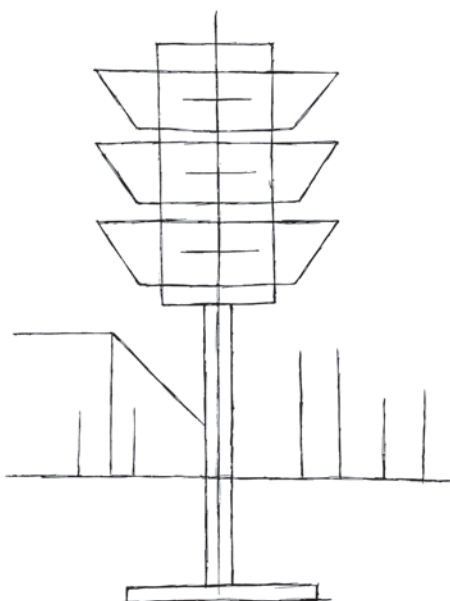

Дар дарсҳои композитсия доир ба мавзӯи додашуда эҷодкорона фикр намудан ва дар бораи ҳар як мавзӯ якчандто вариант кашиданро меомӯзем.

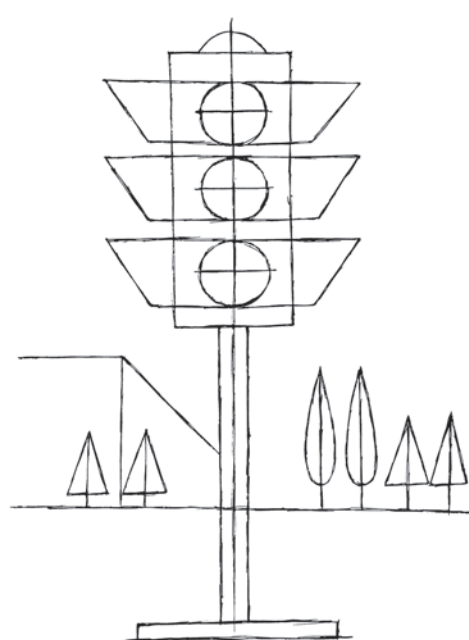
Чароғаки раҳнамо – аз се чароғаки ранга иборат аст. Он дастгоҳи электрониест, ки ҳаракати нақлиётҳоро дар роҳҳо ба тартиб медарорад. Композитсияи ҷойи ашё, ё ки образҳои дар мавзӯи «Чароғаки раҳнамо» кор кардари иваз намуда, варианти нав сохта бинед.

Марҳилаҳои коркарди композитсия дар мавзӯи «Чароғаки раҳнамо»

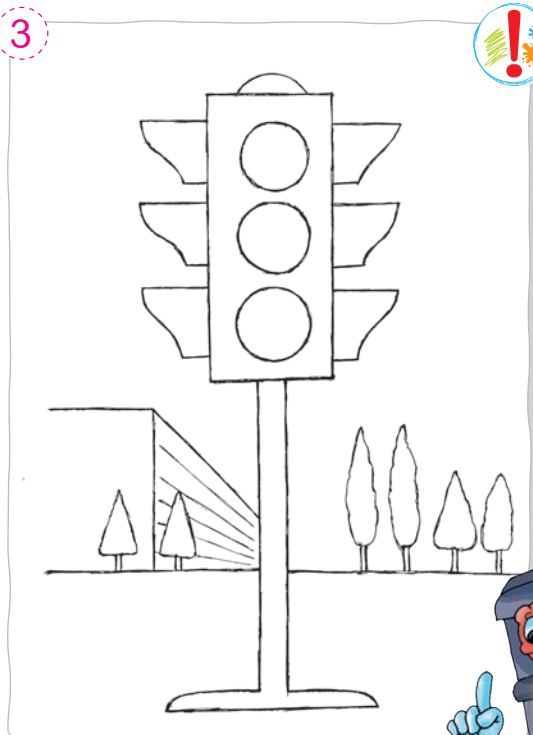
1

2

3

4

Тасвири композитсияи дар мавзӯи «Чароғаки раҳнамо»-ро ба дафтари машқ кашед.

1. Чароғаки раҳнамо аз чанд чароғи ранга иборат аст?
2. Чароғаки раҳнамо чӣ гуна дастгоҳи электронӣ аст?

Композитсияи «Чароғаки раҳнамо» -ро ба охир расонед.

65

Мавзӯи 28

КОРКАРДИ КОМПОЗИТСИЯ ДАР МАВЗӢ «ДУЧАРХАРОН»

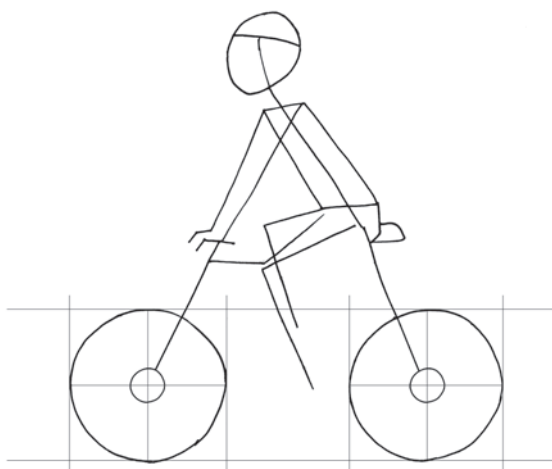

Дучарха (велосипед) воситаи нақлиёти чархдорест, ки бо қувваи пой ҳаракат мекунад. Дониши дар дарсҳои аввала гирифтаатонро такмил дода, дар мавзӯи «Дучархарон» композитсия мекашем.

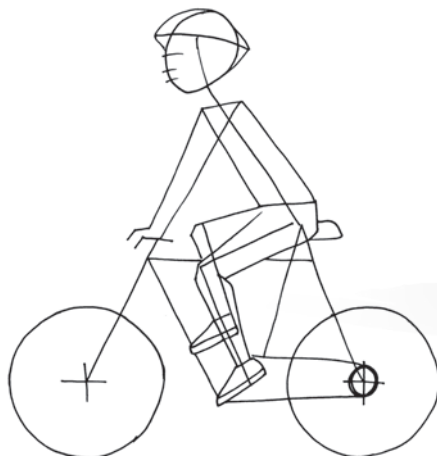
Композитсияи дар мавзӯи «Дучархарон»-ро дар асоси пайдarpайи кашед.

Марҳилаҳои кашидани композитсия дар мавзӯи «Дучархарон»

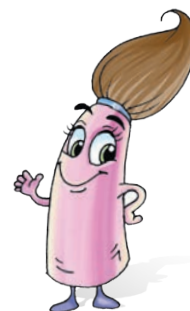
1

2

3

4

Композитсияи дар мавзӯи «Дучархарон»-ро ба дафтари машқ кашед.

1. Дучарха чӣ гуна воситаи нақлиёт аст?
2. Дар марҳилаи сеюми композиция чӣ гуна корҳо иҷро карда мешаванд?

Композитсияи «Дучархарон»-ро ба охир расонед.

Мавзӯи 29

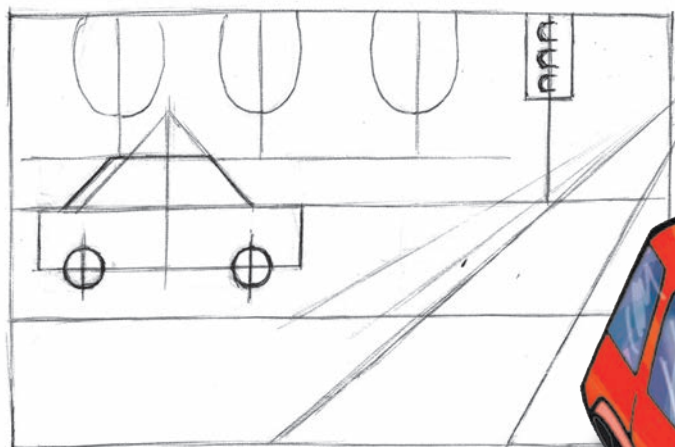
КОРКАРДИ КОМПОЗИТСИЯ ДАР МАВЗҶИ «МОШИН ДАР ЧОРРОҶА»

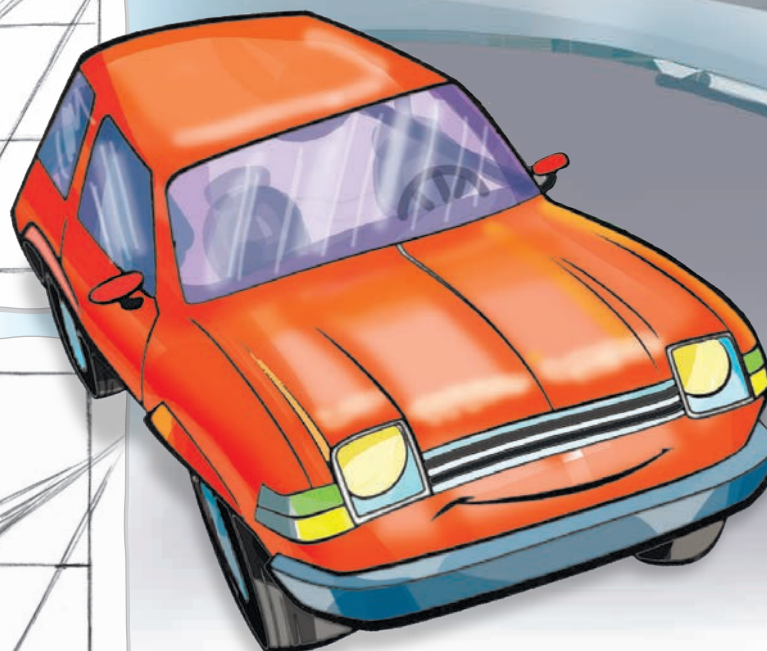
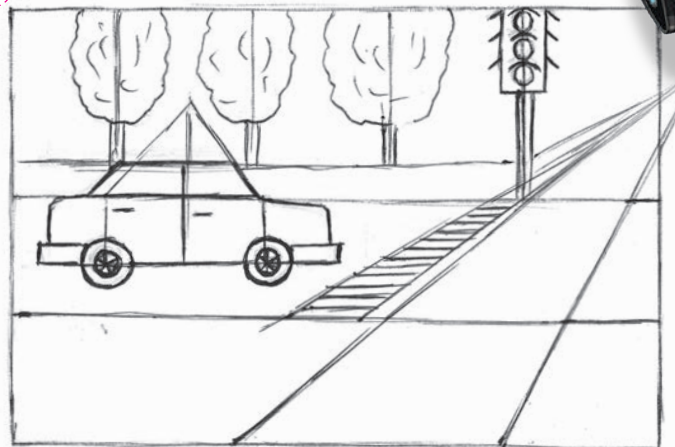
Мошин (автомобил) – воситаи нақлиётест, ки бо ёрии муҳаррик ба ҳаракт дароварда мешавад. Он роҳи дури одамонро наздик мекунад.

Марҳилаҳои кашидани композиция дар мавзӯи «Мошин дар чорроҳа»

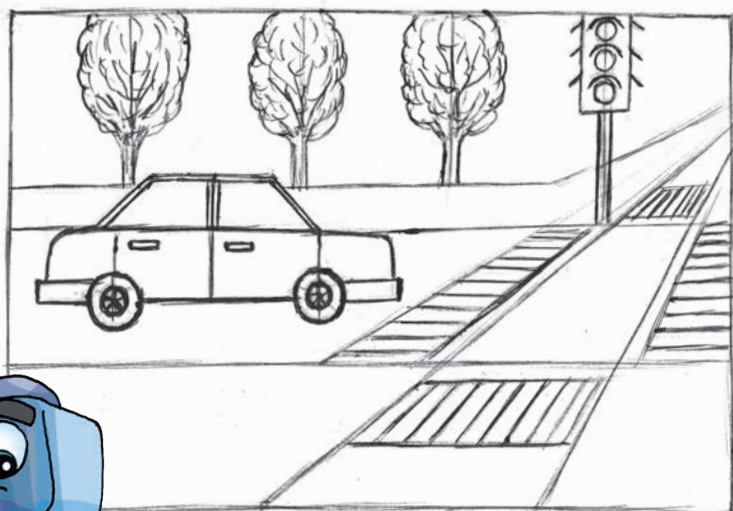
1

2

3

4

Композитсияи «Мошин дар чорроҳа» -ро ба дафтари машқ кашед.

1. Мошин чӣ гуна воситаи нақлиёт аст?
2. Дар марҳилаи чоруми композиция чӣ гуна корҳо иҷро карда мешаванд?

Композитсияи «Мошин дар чорроҳа» -ро ба охир расонед.

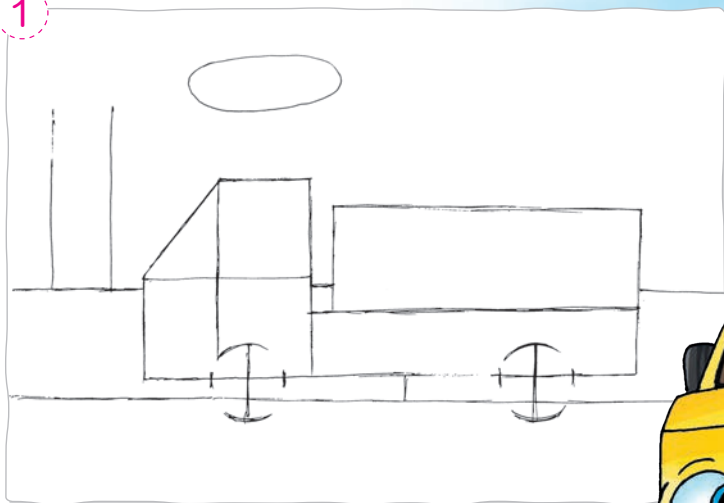
Мавзӯи 30**КОРКАРДИ КОМПОЗИТСИЯ ДАР
МАВЗӢИ «МОШИНИ БОРКАШ»**

Мошини боркаш воситаи нақлиётест, ки дар корҳои сохтмон барои борҳои нолозимро бароварда партофтан ва бор карда овардани масолеҳи сохтмонӣ истифода мешавад.

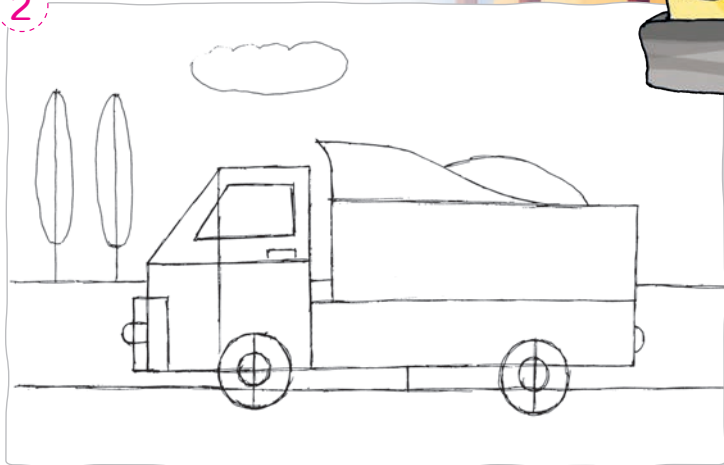
Барои кашидани композиция дар мавзӯи «Мошини боркаш» тасвири унсурҳои иловагии мошини боркаш ва гирду атрофи он лозим мешавад.

**Марҳилаҳои кашидани композиция
дар мавзӯи «Мошини боркаш»**

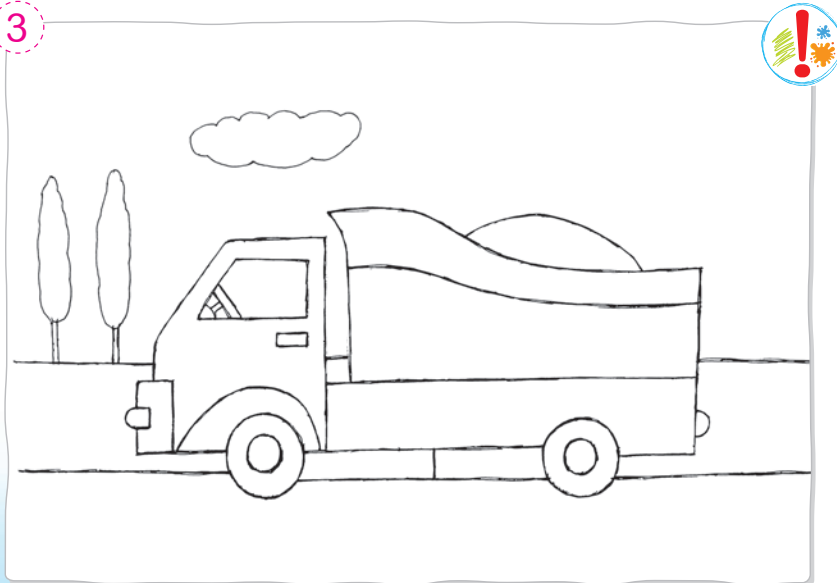
1

2

3

4

Композитсияи дар мавзӯи «Мошини боркаш»-ро ба дафтари машқ кашед.

1. Дар марҳилаи якуми кашидани мошини боркаш шумо кадом шаклҳои геометрию мебинед?
2. Мошини боркаш чӣ гуна воситаи нақлиёт аст?

Композитсияи «Мошини боркаш» -ро ба охир расонед.

Мавзӯи 31

КОРКАРДИ КОМПОЗИТСИЯ ДАР МАВЗҶИ «ПАРВОЗИ ЧАРХБОЛ ВА ТАЙЁРАҲО»

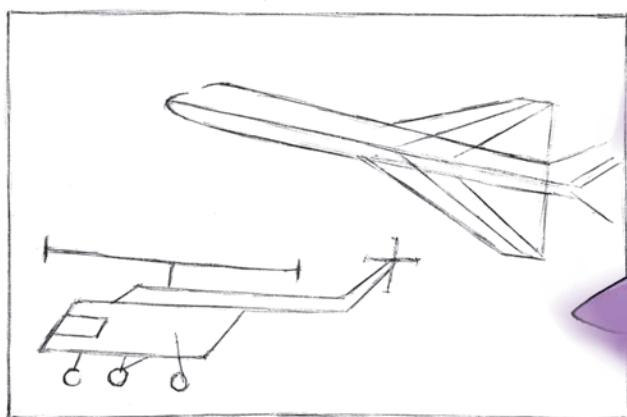

Чархбол ва тайёраҳо (вертолёт ва самолётҳо) нақлиёти ҳавоӣ буда, барои ҳарбиён ва мусофиркашонӣ истифода шуда, дигар вазифаҳоро низ иҷро мекунанд.

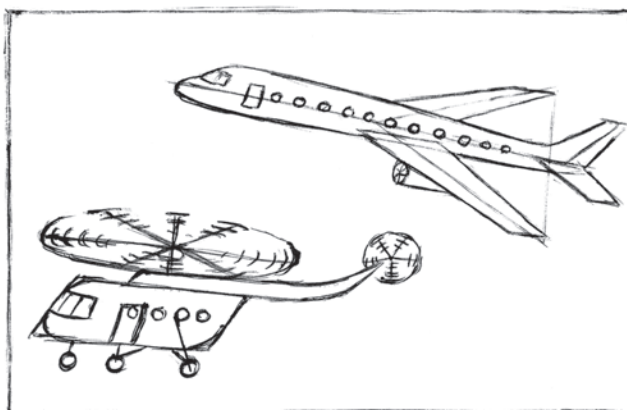
Барои кашидани композиция дар мавзӯи «Парвози чархбол ва тайёраҳо» аз симметрия ва хатҳои ёрирасон истифода баред.

Марҳилаҳои кашидани композиция дар мавзӯи «Парвози чархбол ва тайёраҳо»

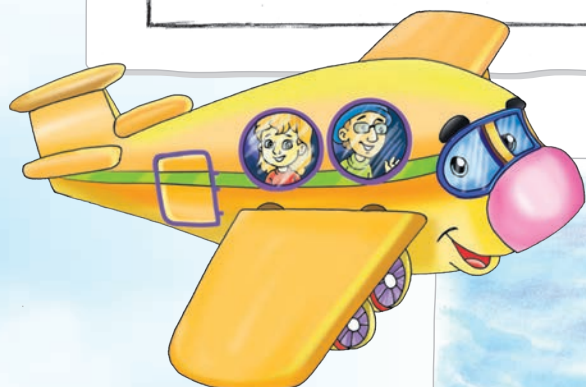
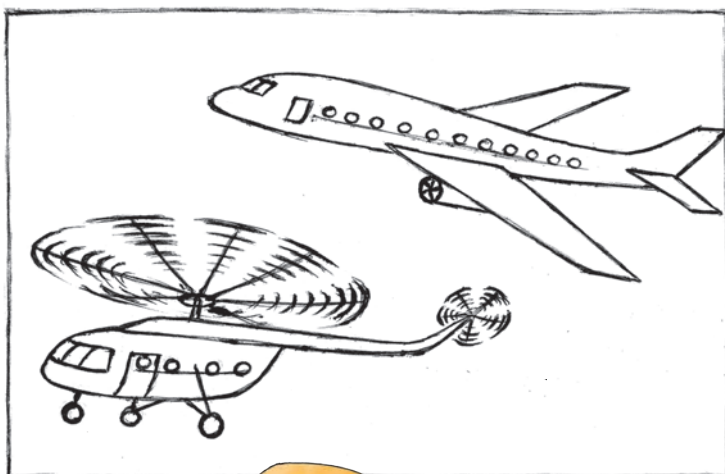
1

2

3

4

Композитсияи дар мавзӯи «Парвози чархбол ва тайёраҳо»-ро ба дафтари машқ кашед.

1. Чархбол ва тайёра чӣ гуна воситаи нақлиёт ба ҳисоб мераванд?
2. Фарқи байни сохтори чархбол ва тайёро баён кунед.

Композитсияи «Парвози чархбол ва тайёраҳо»-ро ба охир расонед.

Мавзӯи 32

КОРКАРДИ КОМПОЗИТСИЯ ДАР МАВЗҶИ «КИШТИҲОИ БАҲРӢ»

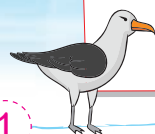

Киштӣ – як навъи нақлиётест, ки бор ва мусофиронро бо воситаи роҳҳои обӣ ба мисли уқёнус ё баҳр мекашонанд. Намудҳои киштиҳои зерин ва болои киштӣ мавҷуданд.

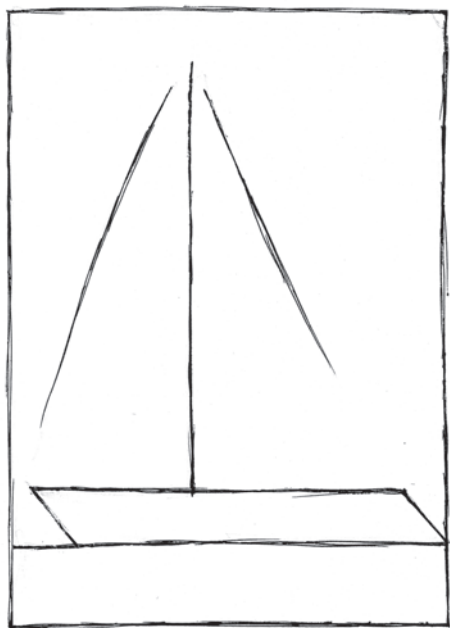
Барои кашидани композиция дар мавзӯи «Киштиҳои баҳрӣ» аз симметрия ва хатҳои ёрирасон истифода баред.

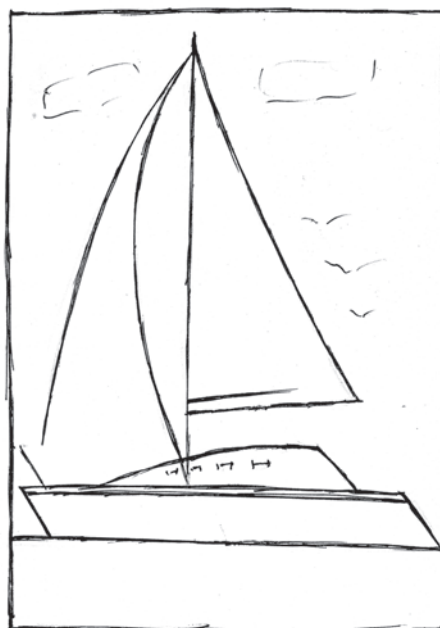
Марҳилаҳои кашидани композиция дар мавзӯи «Киштиҳои баҳрӣ»

1

2

3

4

Композитсияи дар мавзӯи «Киштиҳои баҳрӣ»-ро ба дафтари машқ кашед.

1. Кишті кадом намуди нақлиёт аст?
2. Кадом намуди киштиҳо мавҷуданд?

Композитсияи «Киштиҳои баҳрӣ»-ро ба охир расонед.

Мавзӯи 33. Кори назоратии 4.

КОРКАРДИ КОМПОЗИТСИЯ ДАР МАВЗҶИ «НАҚЛИЁТ»

Дар мавзӯи «Нақлиёт» расм кашед.

Мавзӯи 34

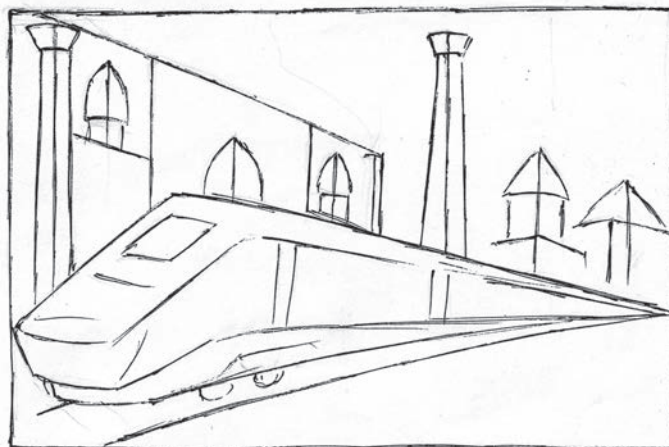
КОРКАРДИ КОМПОЗИТСИЯ ДАР МАВЗҶИ «САЁХАТИ МАН ДАР ТАЪТИЛ»

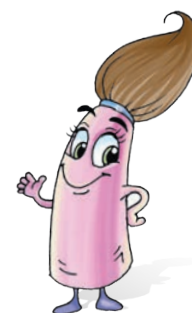
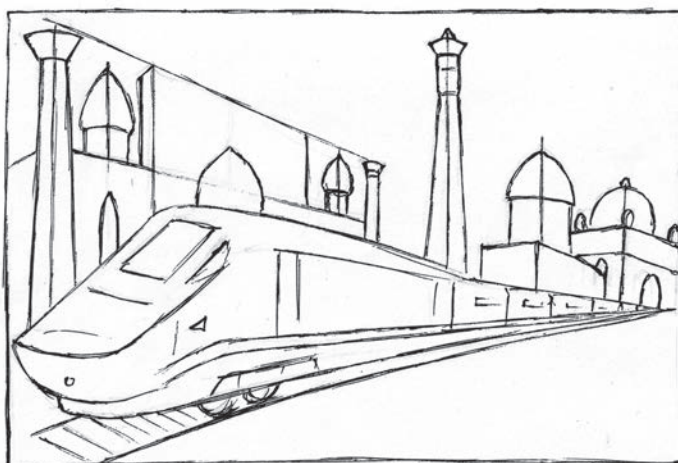
Оё шумо бо қаторай баландсуръати «Афросиёб» ба шаҳрҳои таърихӣ рафтаед? Шаҳрҳои таърихӣ дидаатонро ба ёд оред. Дар асоси тасаввуроти худ дар мавзӯи «Саёҳати ман дар таътил» композитсия коркард кунед.

Марҳилаҳои кашидани композитсия дар
мавзӯи «Саёҳати ман дар таътил»

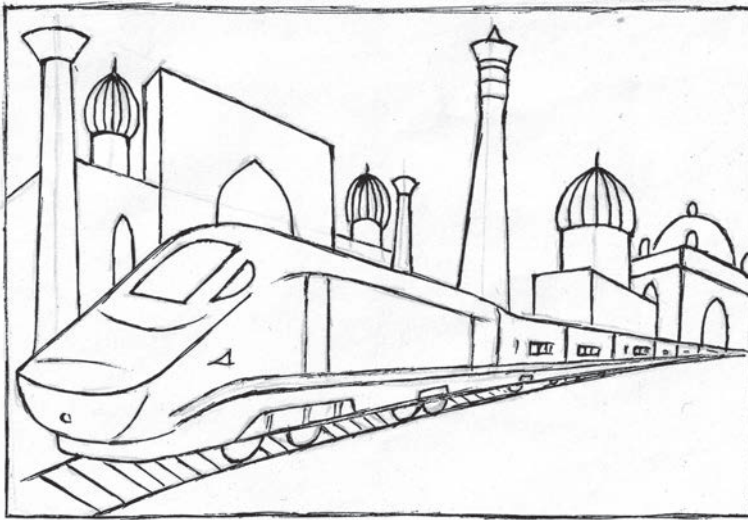
1

2

3

4

Композитсияи дар мавзӯи «Саёҳати ман дар таътил»-ро ба дафтари машқ кашед.

1. Дар таътил ба куҷоҳо саёҳат мекунад?
2. Дар марҳилаи аввали композицияи дар мавзӯи «Саёҳати ман дар таътил» чӣ гуна корро иҷро мекунем?

Санъати тасвирӣ синфи 2 (Матн): китоби дарсӣ / Қ. Мираҳмедов (ва диг.). – Тошканд: Маркази таълими Республика, 2021. – 80 саҳ.

ISBN 978-9943-7475-3-1

УУК 75(075.3)
КБК 85.1я72

O'quv nashri

Kudrat Miraxmedov, Barno Yunusova, Nurmon Berdiyev

TASVIRIY SAN'AT

*Umumiy o'rta ta'lim maktablarining
2-sinfi uchun darslik
(Tojik tilida)*

Тарҷимон *Љумъаназар Эшонқулов*
Муҳаррир *Илҳом Эшонзодаи Насафӣ*
Муҳаррири бадеӣ *Сарвар Фармонов*
Муҳаррири техникӣ *Акмал Сулаймонов*
Рассомон: *Умид Сулаймонов, Дилноза Мирҳақимов*
Дизайнер *Дилмурод Мулла-Ахунов*
Саҳифабанд *Алимардон Ақилов*

Ба чопаш 31.08.2021 имзо шуд. Андозаи 60X84 1/8.
Гарнитураи Arial. Кегели 16 шпондор.
Бо усули офсет чоп шудааст.
Љузъи чопии шартӣ 9,30. Љузъи нашриву ҳисобӣ 8,57.
Теъдоди нашрнусаха. Фармоиши №

Дар чопхонаи ҶММ “Kolopak” нашр карда шуд.
Шаҳри Тошканд, ноҳияи Юнусобод, кӯчаи Янгишаҳр, хонаи 1-А.

COLORPACK

Ўадвали нишондоди ҳолати китоби дарси ба иҷора диҳанда

№	Ному насаби дониш- омӯз	Соли хониш	Ҳолати китоб ҳангоми гирифтани	Имзои раҳбари синф	Ҳолати китоб ҳангоми супоридан	Имзои раҳбари синф
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						

Ўадвали болой ҳангоми ба иҷора додан ва дар охири соли хониш баргардонида гирифтани китоб аз тарафи раҳбари синф аз рӯйи меъёрҳои зерин пур карда мешавад:

Нав	Ҳолати китоб ҳангоми бори аввал супоридан
Хуб	Муқовааш бутун, аз қисми асосии китоб ҷудо нашудааст. Ҳамаи варақҳояш ҳаст, надаридааст, ҷудо нашудааст, дар саҳифаҳо навишт ва хатҳо нест.
Қаноатбахш	Муқова қач шудааст, канорҳояш қоҳида, якчанд хатҳо қашида шудаанд, ҳолати аз қисми асосӣ ҷудошавӣ дорад, аз тарафи истифодабаранда қаноатбахш таъмир гаштааст. Варақҳои ҷудошудааш аз нав таъмир гашта, дар баъзе саҳифаҳо хат қашида шудаанд.
Ғайриқаноат- бахш	Муқова даридааст ва ба рӯйҳояш хат қашида шудааст, аз қисми асосӣ ҷудо шудааст ё ки умуман нест, ғайриқаноатбахш таъмир шудааст. Саҳифаҳо дарида, варақҳо намерасанд, хат қашида, ранг карда партофта шудааст. Китобро барқарор карда намешавад.